

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Det känns roligt och intressant att nu se bilden från en ny sida!”

Fem pedagogers syn på barns bildskapande.

Sara Ghazi
Maria Holmberg

LAU390 V11

Handledare: Bengt Lindgren

Examinator: Anne Dragemark Oscarson

Rapportnummer: VT11-2611-652

GÖTEBORGS UNIVERSITET

ABSTRACT

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: ”Det känns roligt och intressant att nu se bilden från en ny sida!”
Fem pedagogers syn på barns bildskapande.

Författare: Sara Ghazi och Maria Holmberg

Termin och år: Termin 7, VT11

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Bengt Lindgren

Examinator: Anne Dragemark Oscarson

Rapportnummer: VT11-2611-652

Nyckelord: Bildskapande, Förskola, Pedagog, Reggio Emilia

SYFTE:	Syftet med vårt arbete är att undersöka hur stor del barns bildskapande har i den pedagogiska verksamheten. Fokus ligger på på pedagogernas syn, kunskap och engagemang samt miljöns betydelse.
HUVUDFRÅGOR:	Studien har utgått från tre frågeställningar som innefattar pedagogens roll då det kommer till barns bildskapande, bildskapandets miljö samt skillnader och likheter mellan pedagogernas synsätt från de allmänna kontra de Reggio Emilia inspirerade. Frågeställningar har formats utifrån läroplanen för förskolan (Lpfö 98) som beskriver tydligt att man som pedagog ska främja barns lust att lära genom den skapande verksamheten samt genom samspelet med andra människor.
METOD/ MATERIAL:	Vi har valt att genom samtalsintervjuer ta del av fem pedagogers syn kring barns bildskapande. De pedagoger som vi har intervjuat arbetar på två olika allmänna förskolor samt en Reggio Emilia inspirerad förskola.
RESULTAT:	I resultatet fanns tydliga skillnader mellan medvetenheten, kunskapen och engagemanget hos de olika pedagogerna. Att det var pedagogerna från den Reggio Emilia inspirerade förskolan som bekräftade att barns bildskapande är viktigt för barns utveckling blev verifierat. Intresset för förbättring och förändring fanns dock hos pedagogerna från de allmänna förskolorna.
BETYDELSE FÖR LÄRARYRKET:	Barns bildskapande har stor betydelse för pedagoger inom förskolan då det är viktigt att erbjuda barn olika metoder för att kunna utvecklas. Genom att låta barn bildskapa kan pedagogen få en djupare inblick i barnets värld.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	4
1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställningar	4
2. DEFINITION AV BEGREPP	5
3. LITTERATURGENOMGÅNG	6
3.1 Historisk tillbakablick	6
3.2 Reggio Emilia.....	7
3.3 Teorier	8
3.3.1 Sociokulturellt perspektiv	8
3.3.2 Andra teorier	9
3.4 Utvecklingen/inläringen med barns bilder	10
3.5 Pedagogens roll	11
3.6 Varför bildskapande i förskolan?	11
3.7 Den bildskapande miljön.....	12
3.8 Läroplan för förskola (Lpfö 98, reviderad 2010).....	13
4. METOD.....	15
4.1 Metodval.....	15
4.2 Urval och bortfall	16
4.3 Reliabilitet, validiteten och generaliserbarhet.....	16
4.4 Procedur	17
4.5 Forskningsetik	18
4.6 Källkritik	18
4.7 Metoddiskussion.....	18
5. RESULTAT	20
5.1 Hur arbetar pedagogerna med bildskapande i förskolan?	20
5.1.1 Pedagog 1	20
5.1.2 Pedagog 2	20
5.1.3 Pedagog 3	21
5.1.4 Pedagog 4 och 5	21
5.2 Hur tar pedagogerna tillvara på den bildskapande miljön i förskolan?.....	22
5.2.1 Pedagog 1	22
5.2.2 Pedagog 2	22
5.2.3 Pedagog 3	23
5.2.4 Pedagog 4 och 5	23
6. ANALYS OCH DISKUSSION	24
6.1 Resultatdiskussion.....	24
6.1.1 Hur arbetar pedagogerna med bildskapande i förskolan?	24
6.1.2 Hur skiljer sig pedagogernas syn på bildskapande i de allmänna förskolorna jämfört med den Reggio Emilia inspirerade förskolan?	26
6.1.3 Hur tar pedagogerna tillvara på den bildskapande miljön i förskolan?.....	26
6.2 Avslutande diskussion.....	27
6.3 Fortsatt forskning	28
7. REFERENSER.....	29
8. BILAGA.....	31
8.1 Intervjubrev	31
8.2 Respondenternas svar	32

1. INLEDNING

Under vår lärarutbildning har vi fått upp ögonen för barns bildskapande i förskolan och vår uppfattning av dess betydelse för barns utveckling. Att vi valde att undersöka just detta är en självklarhet med tanke på vårt privata intresse för skapande verksamhet, dessutom har en av oss läst bildspecialisering under lärarutbildningen. Utifrån specialiseringen har vi tillsammans haft intressanta diskussioner om att bild kan vävas in på så många olika sätt i hela verksamheten och de flesta aktiviteter som förekommer på förskolan. Syftet med detta arbete är att undersöka pedagogers syn på barns bildskapande i förskolan samt få svar på några av våra frågor anknutna till detta. Under vår verksamhetsförlagda del av lärarutbildning har båda upplevt att bild inte har den betydelse vi anser att den bör ha i förskolan. Istället för att pedagogerna fokuserar på barnens utveckling används ofta bildskapande som en stillsam sysselsättning utan något medvetet mål för aktiviteten. Tidigt i arbetet inspirerade Stukát (2005) oss till att vilja tillföra ny kunskap till området men även att skriva om det som intresserar oss och genom det få svar på några av våra frågor. Att barns bildskapande är ett brett och stort område var givet, men det var just detta som gjorde att lusten att veta mer inte försvann under planeringens gång. Med hjälp av vår handledare Bengt Lindgren, den valda litteraturen samt de intervjuer vi fått ta del av har vårt sätt att se barns bildskapande nått en ny nivå.

Sigrid Hanssons (1994) sätt att se på barns bildskapande stämmer överens med vår personliga syn. Hon menar att på samma sätt som att alla bör lära sig skriva men kanske inte blir författare, borde alla få chansen att lära sig måla, utan att behöva bli konstnärer. Det handlar om att ta tillvara på alla metoder som finns för att man som individ ska kunna kommunicera, växa och utveckla sig själv.

I den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö 98 står det att:

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama. (Utbildningsdepartementet 2010 s.12).

Under arbetets gång har vi valt att dela upp litteraturen, utöver det är arbetet skrivet tillsammans. Detta beslut togs på grund av att vi båda vill ta del av den lästa litteraturen för att sedan kunna diskutera den tillsammans. Vi har i samråd med vår handledare och med hänsyn till tidsramen valt att begränsa vår litteratur till den som finns i arbetet.

1.1 Syfte

Med detta arbete vill vi undersöka utvalda pedagogers syn på barns bildskapande i förskolan samt ta reda på hur stor plats bildskapandet har på varje pedagogs arbetsplats. Syftet med studien är även att undersöka hur den bildskapande miljön är utformad på respektive förskola.

1.2 Frågeställningar

- Hur arbetar pedagogerna med bildskapande i förskolan?
- Hur skiljer sig pedagogernas syn på bildskapande i de allmänna förskolorna jämfört med den Reggio Emilia inspirerade förskolan?
- Hur tar pedagogerna tillvara på den bildskapande miljön i förskolan?

2. DEFINITION AV BEGREPP

För att underlätta för läsaren har vi i detta kapitel valt att beskriva våra återkommande begrepp.

Bilder: Då vi använder ordet bilder i vårt examensarbete menar vi de bilder som barn skapar med hjälp av papper och olika typer av material som till exempel penna, vattenfärg, krita med mera.

Barns bildskapande: Med begreppet syftar vi på det som barnet skapar med hjälp olika material (se ovan) samt för vad det är som ligger till grund för detta, till exempel olika känslor och erfarenheter.

Pedagog: Med begreppet pedagog syftar vi på de förskollärare som vi har intervjuat. Vi använder oss även av ordet pedagog då vi uttrycker vår egen åsikt om hur en pedagog bör vara då det kommer till barns bildskapande.

Allmän förskola: Här menar vi de förskolor som inte arbetar efter någon särskild inriktning.

Reggio Emilia inspirerad förskola: Då vi använder detta begrepp menar vi de förskolor som arbetar Reggio Emilia inspirerat, där till exempel där en ateljé och en ateljérista är av stor vikt.

3. LITTERATURGENOMGÅNG

3.1 Historisk tillbakablick

När förskoleverksamheten startade i Sverige år 1896 stod Friedrich Fröbel som upphovsman. Verksamheten kallades för barnträdgård och kindergarten och barnen ansågs vara en planta som för att utvecklas behövde vårdas och få näring. Då barnträdgården från början endast var privat på grund av de höga avgifterna kämpade vissa rikare initiativtagare för att inkludera de familjers barn som inte hade det lika gott ställt. Detta ledde till att det i början av 1900-talet bildades en folkbarnträdgård där "fattiga" barn kunde gå med hjälp av bidrag från olika fonder, församlingar och föreningar (Löfstedt, 1999). Fröbelpedagogiken står bakom arbetsmedelpunkten som går ut på att man inom verksamheten fokuserar på ett specifikt ämne under en längre period. Det valda ämnet ska utgå från barnets omgivning och bearbetas genom skapande verksamhet, sång och lek. Skillnaden på bildskapandet inom förskoleverksamheten skiljer sig från då Fröbel dominerade och nutiden. Förr styrdes bildskapandet mycket genom förebilder och mallar men genom psykologins genombrott ändrades tankarna och fokus låg på att bildskapande inte fick hämmas genom vuxenpåverkan då barnen bildskapar genom spontana självuttryck (Löfstedt, 1999). Det tidiga Frøbelska sättet att se på förskolan när det kommer till barns bildskapande och de pedagogiska hjälpmedlen när det kommer till barns fria växt, var att använda sig av "lekgåvor". Den tionde lekgåvan var papper och penna, färger var dock inte med från början då Fröbel ansåg att detta kunde påverka den rena formen. På 1930-talet uppstod dock mycket kritik kring det Frøbelska sättet att arbeta, de menade att man fokuserad på "småpysslet" (Bendroth Karlsson, 1998).

På 1800-talet fick psykologerna upp ögonen för hur man med hjälp av bilder kan få en djupare inblick hur barn känner inombords det kom även in ett intresse av att urskilja barns bilder till specifika utvecklingsstadier. Man fann även en möjlighet att utveckla barns konstnärliga anlag och detta fängade många konstnärers intresse enligt Bendroth Karlsson (1998). Även Löfstedt (2001) beskriver att i slutet av 1800-talet kom förändringen i hur man såg på barns bilder, då psykologer fick upp intresset för barns bilder. Nu hade helt plötsligt barns bilder fått en helt ny betydelse, de var nu ett uttrycks sätt för barns tankar och känslor menar hon på.

Bendroth Karlsson (1998) beskriver att en av de första männen som haft stor betydelse tidigt i synen på hur barn tecknar är professor Richard Rothe. Under 1950-talet introducerade Rothe några undervisningsidéer där man vill ge barnen en större frihet när det kommer till vad de avbildar. Alltså att utbildningstvävet skulle trappas ner och istället skulle man låta barnen ha friheten att teckna utifrån personliga förutsättningar. Rothe menade att bilden kunde vara ett stöd i kunskapsinhämtningen. På 1950-talet fick en man vid namn Herbert Reads (1893-1968) sin bok översatt till svenska från engelska och detta skapade en diskussion om barns "fria skapande", Read kritiserade vårt samhälles ensidiga syn på kunskap där intellektet var i framkant och den personliga utvecklingen samt den emotionella hade åsidosatts. Han menade vidare att barn måste få skapa i fred borta från den vuxne det är då barnets personlighet kommer till uttryck. Reads tankar kring barns bildskapande fick på 1950-talet företrädare i Sverige genom konstvetaren Sven Sandström samt Marita Lindgren-Fridell och genom hennes arbete som konstpedagog blev Read en stor inspiratör. Lindgren-Fridells största skäl till att den skapande verksamheten var viktig för att det skapar en balans i barnets utveckling, att den ligger till grund för viktiga fritidssysselsättningar. Samt för att den etiska fostran påverkas av den estetiska fostran. Bendroth Karlsson (1998) menar vidare att Reads "fri

skapande” ifrågasattes på 1970 – talet av Gert Z. Nordström som menade att det fria skapandet inte existerade och att barn då bara skapande ifrån sin miljö och detta var inte speciellt originellt. Och att barnets bilder borde bemötas och inte bara värderas, en form av kommunikation mellan barn och vuxen (Bendroth Karlsson, 1998).

3.2 Reggio Emilia

Ett barn har hundra språk men berövas nittionio.
Skolan och kulturen skiljer huvudet från kroppen.
De tvingar en att tänka utan kropp och handla utan huvud.
Leken och arbetet, verkligheten och fantasin, vetenskapen och fantasteriet,
det inre och det yttre, görs till varandras motsatser.

Loris Malaguzzi (Richter, 2011, s. 18)

Richter (2011) tar i sin artikel upp om hur Reggio Emilia pedagogiken uppstod i den italienska staden Villa Cella strax efter andra världskrigets slut. För att alla barn skulle få tillgång till skydd, omvårdnad och mat beslutade sig en kvinna vid namn Anna Spaggiari, samt hennes väninnor, för att bygga en förskola som inte styrdes av kyrkan eller andra institutioner. Deras vision om hur barnens uppväxtmiljö skulle se ut skiljde sig från andra makthavare och så småningom framkom ateljén, biblioteket och arkivet som i vår tid fortfarande är de viktigaste hörnstenarna inom Reggio Emilia filosofin. Richter berättar vidare om den kände mannen Loris Malaguzzi som med hjälp av sin utbildning som folkskollärare och sitt engagemang i att få medverka i något helt nytt tog rollen som pedagogisk rådgivare. Förskolan fick år 1947 tillstånd till att starta som föräldrakooperativ, något som var nödvändigt för att den skulle överleva då kyrkan försökte göra allt för att inga barn skulle gå där. Trots mycket motstånd och nästintill inga pengar alls klarade sig förskolan genom den ekonomiska krisen och nya startades upp. Fram till 1963 levde förskolan endast på enskilda bidrag, men detta ändrades då kommunen Reggio Emilia tog över driften av förskolan. Tack vare detta blev även de andra förskolorna kommunala och den chef som valdes var ingen mindre än Loris Malaguzzi. Han ägnade resten av sitt liv åt Reggio Emilia filosofin och står bland annat bakom den kända dikten ”Ett barn har hundra språk” (se ovan).

Förskollärare är ett av de svåraste yrken som finns. Det kräver förmåga att vilja bli nyfiken på nytt, upptäcka och ständigt bli lika överraskad av barns skapande.
– Malaguzzi (Richter, 2011, s. 21).

Richter (2011) berättar vidare att grunden för Reggio Emilia filosofin är att se varje barn som kompetent och unikt. Alla barn kan lära in och lära ut och alla talar sitt egna språk. Att lyssna på alla barn, vad de säger och vad de vill, är något som ska väga tyngst och för att demonstrera detta valde förskollärarna i Reggio Emilia, vid ett tillfälle under 80- talet, att frivilligt tejpa för sina munnar. Filosofin strävar efter att lära barn att samarbeta med varandra och pedagogens främsta roll är att vara barnets medupptäckare och medskapare, det är alltså inte meningen att barnet ska skämmas bort eller alltid stå i centrum. Då det kommer till pedagogiken finns det inget rätt sätt att arbeta efter, det finns ingen färdig mall. Det är istället upp till varje förskola att tolka filosofin för att sedan, utifrån egna förutsättningar, forma praktiken.

Att dokumentera det som sker på förskolan är viktigt inom Reggio Emilia filosofin, detta för att synliggöra lärandet och för att få chans att reflektera över samt utveckla förskolans

arbetssätt. För att förskolan ska få nya idéer och bli bättre på lästa har man inom pedagogiken en pedagogista samt en ateljérista. Den förstnämnda finns för att utveckla pedagogernas kunskap samt förskolans pedagogik, den andra finns för att ansvara för ateljén och för att inspirera förskolan till att göra nya saker. Ateljéns syfte är att barnen ska få chans till att skapa sina egna bilder och "piazzan" är tänkt att vara en mötesplats där barn och pedagoger ska mötas och samtala med varandra (Richter, 2011).

Richter (2011) hänvisar till Tarja Häikiö som menar att en av anledningarna till Sveriges intresse för Reggio Emilia filosofin beror på de gemensamma tankarna kring Friedrich Fröbel och hans teorier. Att samtala med och att lyssna på alla barn och att se de som kompetenta och självständiga är alla likheter mellan den svenska förskolepedagogiken och Reggio Emilia filosofin. Häikiö (2007) anser att dokumentation ger vuxna chansen till att vidare reflektera kring den pedagogiska verksamheten. Hon förklarar också att dokumentation blir en bekräftelse för barnet då hon/han får en tydligare bild av vad de lärt sig.

3.3 Teorier

3.3.1 Sociokulturellt perspektiv

Arbetet utgår ifrån ett sociokulturellt perspektiv då det kommer till barns bildskapande. Då detta har varit den främsta teorin under vår lärarutbildning samt på de förskolor vi har varit i kontakt med, blev detta ett naturligt val. Personligen stöttar vi oss mot denna teori då den motsvarar vårt sätt att se på barns lärande.

Imsen (2006) beskriver främst Vygotskij (1896-1934) som den utsedda ledaren inom den sociokulturella teorin, han förespråkade att barn lär sig i samspel med andra människor och sin omgivning. Den kunskap som de får genom det sociala samspelet gör de sedan till sin egen individuella utveckling. På liknande sätt beskriver Richter (2011) att Reggio Emilia pedagogiken samt Vygotskij tankar kring barns utveckling främst handlar om att barn lär sig i samspel med andra människor och att omgivningen påverkar. Han ansåg även att barn lär sig genom att upptäcka och uppleva, det barn som gör detta tillägnar sig ett bredare synfält. Även Säljö (2000) instämmer med detta och menar på att kunskap blir en del av varje enskild individ först genom samspel med andra människor. Kunskapen lever sedan vidare och utvecklas genom ytterligare samspel och samtal med andra människor. Säljö anser att människan, som art, är lärlärd och att det är viktigt att veta hur man på bästa sätt tar till sig kunskap. Han stödjer sig på att det är i just samspelet som detta sker, oftast i de vanligaste miljöerna som hemmet, på kaféer och på arbetsplatsen.

Den proximala utvecklingszonen (ZPD) som Vygotskij utgår ifrån innebär att alla barn ska stimuleras i arbetet tillsammans med andra samt att de ska få den stöd som krävs för att de ska klara av saker på egen hand. Tanken är att barnet med stöd av andra hela tiden ska kunna nå nästa utvecklingszon för ett fortsatt lärande (Imsen, 2006).

Löfstedt (2001) hävdar att det finns dubbla funktioner då det kommer till barns bildskapande: en kommunikativ och en representativ. Denna slutsats dras utifrån Vygotskijs tankar kring barns kognitiva utveckling samt språkets roll. Hon menar vidare att barnsbildskapande alltså är ett kommunikativt redskap. Säljö (2000) tar upp att artefakter har en särskild betydelse i det sociokulturella perspektivet, med detta menar han inte bara fysiska verktyg utan även de språkliga artefakterna. Att de fysiska artefakterna har uppkommit genom mänsklig kunskap

bevisar att människan är vetgirig och har en förmåga att skapa och använda sina erfarenheter. Även Bendroth Karlsson (1998) behandlar artefakternas betydelse som härstammar från Vygotskijs teori, där han menar på att det i bildskapandet används tekniska och mentala artefakter. Exempel på tekniska artefakter är olika tekniker och material och exempel på mentala artefakter är samtalet om bilder, begrepp, ord och andra sätt att se.

Löfstedt (1999) tar upp att det finns skilda meningar kring det sociokulturella perspektivet då det kommer till barns bildskapande. Den nativistiska barnbildsteorin anser att det hämmar barnets naturliga utveckling medan andra barnbildsteorier anser att barn lär sig mer i samspel med andra människor och av sin omgivning. Det handlar inte bara om att barn lär sig genom interaktion utan även att de lär sig av att iaktta och imitera när vuxna och andra barn bildskapar.

3.3.2 Andra teorier

Löfstedt (2004) tar i sin bok upp olika teorier kring bildskapandets lärande och utveckling hos det växande barnet och syftar på att dessa påverkar de pedagogiska ställningstagandena som tas gällande bildaktiviteterna i förskolan. Löfstedt menar på att det som barnen skapar genom bild kan förklaras genom de olika teorierna som alla kompletterar varandra på något sätt. Intresset för barnbilden som forskningsobjekt fick sitt genombrott i slutet av 1800- talet och själva barnbilden betraktades ha en kognitiv och emotionell status där barn uttrycker sina känslor och tankar. Löfstedt tar även upp att det är teorierna som påverkar lärandemiljön och att det är viktigt att tänka på det kulturella och sociala sammanhanget då det kommer till detta.

Den traditionella synen på barns bildskapande representeras av Lowenfeldts (Löfstedt, 2004) olika utvecklingsstadier. Dessa ingår i det utvecklingspsykologiska perspektivet och är en mall för barns bildskapande. Lowenfeldts teori står för att barnets bilder speglar den kognitiva utvecklingen och det aktiva vetandet, det som barnet har aktivt i sitt minne då han/ hon målar.

- Klotterstadiet är det första stadiet inom Lowenfeldts utvecklingsstadier och sker oftast då barnet är 2-4 år. Klotterstadiet består av tre kategorier. Det tillfälliga och oordnade klotter sker då barnet ännu inte uppnått visuell kontroll över sina klotterrörelser, det kontrollerade klotret sker då barnet kopplar sina rörelser med det hon/ han målar och det benämnda klotret sker då barnet kopplar ihop sina ”figurer” med händelser i sin omgivning.
- Det förschematiska stadiet är Lowenfeldts andra stadiet och sker oftast då barnet är 4-7 år. De rörelser och figurer som barnet lärt sig under klotterstadiet utvecklas nu till igenkännliga återgivningar från barnets omvärld.
- Det schematiska stadiet är det tredje stadiet och sker oftast då barnet är 7-9 år. Under det schematiska stadiet lär sig barnet att måla bilder genom ett schema där varje barn har olika och individuella principer för att framställa olika saker. Det är först i detta stadie, med viss överensstämmelse, som barnet kopplar ihop verklighetens färger med bildens olika figurer. Röntgenbilder, där barnet målar både det inre och yttre av något, är ytterst förekommande under det schematiska stadiet.

Konsekvenserna av Lowenfeldts teori är att barnet endast målar det som är just aktivt i dess minne. För att utmana barnen måste därför pedagogerna skapa en lärandemiljö där barnen kan ta del av nya, lämpliga, erfarenheter. Då man inte kan lära ett barn något som hon/ han inte är

mogen för är det också viktigt att pedagogen stödjer och uppmuntrar barnen i dess utveckling (Löfstedt, 2004).

En annan barnbildsteoretiker som Löfstedt (2004) hänvisar till är professorn Herbert Read. Reads synsätt gällande barns bildskapande är i grunden psykoanalytiskt då han utgår från att barns bilder är ett spontant uttryck som speglar deras personligheter. Enligt honom var den estetiska fostrans främsta syfte att utveckla alla individers personligheter, dessa personligheter är av största intresse då han till skillnad från andra teoretiker fokuserade på barnens olikheter istället för likheter. Read anser att bildskapandet skapar en balans mellan ett barns inre och yttre och att detta uttryckssätt alltid ska användas, inte bara då barnet redan mår dåligt. Löfstedt (2004) knyter an Reads sätt att se på barns bilder som personliga avtryck med sättet att använda dessa då man ställer en diagnos. Hon menar vidare att det är lätt att vilja tolka barns bilder men att detta bör göras med försiktighet då det finns stor risk att misstolka och övertolka det man ser.

3.4 Utvecklingen/inläringen med barns bilder.

När barn tecknar startar de med den enklaste formen, denna form är ofta den runda formen som utvecklas och blir till något mer. När barn skapar en speciell form/sak bygger de denna från minnet om de skapat den tidigare (Löfstedt, 2001).

Aronsson (1997) beskriver i sin bok att studier i bild är ytterst viktigt främst för att man genom bilden kan få en inblick till barns tankar. Hon menar att de inre (mentala) bilderna som barn har inom sig är det som kommer ut på pappret. Att barns bilder ofta beskrivs komma helt av sig själva från barnens inre är något som Aronsson finner ohållbart ur ett sociokulturellt perspektiv, detta för att det sociokulturella perspektivet anser att barns bilder aldrig skapas i ett vakuum. Löfstedt (1999) tar upp hur barns bilder kan vara en spegling av deras känslor, deras mentala status. Hon beskriver även att de barn skapar måste förutsättningsvisst vara något som barnen tidigare har kunskap och har därför en erfarenhet av objektet.

Att synen på visuell kunskap oftast ses som mindre värt än till exempel den kunskap som är språklig är något som Imsen (2006) tar upp. Hon anser dock att bilder ger orden mening och att visuell påverkan inte är en mindervärdig representationsform. Hon menar vidare att språkutvecklingen får en hjälpande hand med bilder, eftersom att bilder kan skapa mening. Någon som anser att man hämmar den språkliga tankeprocessen då man tittar på tv är psykologen Jerome S. Bruner. Han menar på att man får allt serverat då man tittar på tv och dess rörliga bilder. Bruner menar att verkligheten och bilden inte alltid är identiska. Det är därför viktigt att tyda eller avkoda barns bilder för att syftet med bilden ska framträda.

Bendroth Karlsson (1998) ger oss en historisk översikt som redovisar de mest dominerade teorierna då det kommer till barns bildskapande. Hon belyser även samspelet mellan pedagog – barn och barn – barn i samband med bildpedagogiska aktiviteter samt vad det är som stimulerar samt hindrar barns bildskapande.

Genom att interagera med äldre barn och vuxna får de yngre barnen upp ögonen för att bilder kan stå för något verkligt och att människor faktiskt kan göra bilder. Så småningom lär sig de yngre barnen att själva använda ritverktyg och grafiska konventioner för att åstadkomma bildtecken som står för något i deras erfarenhetsvärld (Löfstedt, 2001).

Att dokumentera den utvecklingen barnen gör i sitt bildskapande anser Lenz Taguchi (1997) inte bara är att visa barnen sin utveckling utan att även pedagogen kan utvecklas med i sin roll när det kommer till skapande, denna dokumentation menar hon ska vara kontinuerlig.

3.5 Pedagogens roll

Modet gäller både den vuxne och barnet. Att vara en bra pedagog är en konst i sig. Att våga ta risker är nödvändigt i en kreativ process; att skissa och kassera; att skissa igen. Att våga ”misslyckas” och ändå inte ge sig. För att skapa krävs mod. (Bendroth Karlsson, 1998, s.7).

Genom att vara inspirerande och ett stöd för barnen i deras utveckling visar pedagogen sin roll. Men att detta sker på barnens premisser är något som Granberg (2001) anser är av stor vikt. Planering utefter den kompetens som pedagogen besitter är självklar menar Carlsen & Samuelsen (1991) för att verksamheten ska utföras på bästa sätt. Det är viktigt att man som pedagog är medveten om hur man förhåller sig till materialet som barnen skapar med, detta för barnen ska känna trygghet i att kunna diskutera detta med dig som pedagog (Ahlner Malmström, 1991). Granberg (2001) instämmer med att pedagogens kännedom kring olika typer av material samt dess möjligheter och begränsningar kan inspirera barnen i deras egna användande av materialet.

En deltagande pedagog har en större möjlighet att bekräfta barnen och lättare för att vägleda, skapa en trygghet, inspirera och tillföra sin egen kunskap. Pedagoger blir, enligt barnens villkor, en medupptäckare och medspelare i deras utveckling i skapande aktiviteter. Att en pedagogs delaktighet i barns skapande aktiviteter inte ska utsättas för avbrott av till exempel blöjbyte, telefonsamtal, dukning och så vidare. Hon menar att pedagogen alltid ska vara närvarande både fysiskt och psykiskt (Granberg, 2001).

Det barn vars skaparkraft är stor får en bättre självkänsla och en starkare personlighet. Detta medför även att den empatiska förmåga utvecklas vilket är viktigt för att barn ska förstå varandra. Det viktigaste för att ett barn ska utvecklas är att det inspireras till att göra detta med alla dess sinnen och för att de ska få chans till detta ligger ansvaret hos alla vuxna som interagerar med barnen. Barnet måste få chans att komma i kontakt med alla olika sorters bilder för att kunna uppleva och förstå omvärlden (Ekström & Isaksson, 1997).

3.6 Varför bildskapande i förskolan?

Förskolan är en kommunikativ plats och barnen som vistas i verksamheten ska ha rätt till flera olika alternativ av kommunikation sinsemellan (Märner & Örtengren, 2003). Att se på bildskapande som ett alternativt språk beskriver även Ryen (2007) är något som förskolan måste ta till vara på och erbjuda barnen för att de ska kunna möta samhället. Ahlner Malmström (1991) menar även att bilder kan vara ett stöd eller komplement för information som ska presenteras, det är därför viktigt att man använder sig av barns bilder då man till exempel som pedagog ska samtala med barnet.

En uppmuntran från pedagogerna när det kommer till tänkandet kring bildskapandet inom både det abstrakta i det associativa området är viktigt när det kommer till barns utveckling (Hansson, 1994). Hon menar vidare att pedagoger bör utmana barnen i skapandet, detta ger barnen en möjlighet att göra oregelbundna mönster eller abstrakta bilder och barnen upptäcker

att genom slummässigt skapade bilder kan skapa bilder i bilder. Men även att dessa bilder kan associera fram olika saker, en blå fläck kan vara en katt till exempel.

Ritandet är en fysisk aktivitet var process ser likadan ut för alla barn runt om i världen. Det lilla barnets rörelse är det som först syns på pappret och så småningom dyker streck och cirkelrörelser fram. Det är när vuxna uppmärksammar de tecken och bilder som barnet skapar som barnen själva blir mer intresserade av att fortsätta utvecklas. Det finns ett samband mellan bildskapandets och den språkliga utvecklingen. Det första stadiet inom bildskapandet kallas för klotterstadiet och kan motsvara jollret som är den första fasen inom språkutvecklingen. Senare kan bildskapandets utveckling motsvara framväxten av ett mångsidigt språk. Att bildskapandet går hand i hand med språket är ett faktum då barn ofta samtalar och gör ljud då de skapar bilder. Att de kommunicerar med varandra och berättar historier är också vanligt. Det barn som stimuleras till att börja skapa i tidig ålder får en större repertoar än det barn som börjar skapa vid senare ålder. Detta beror på att ett äldre barn oftast måste börja från början med klotterstadiet och därmed tar längre tid på sig att komma ifatt (Ekström & Isaksson, 1997).

Hansson (1994) beskriver att det alternativa bildskapandet som hon utgår ifrån syftar på att barnet har en lust att uttrycka sig och därför behöver ta till med alla medel för att förstå sig själv och omvärlden. Hon förklarar att hennes uppgift som bildpedagog och konstnär är att locka fram skaparlust hos barnen så att de själva kan hitta och förmedla det uttryckta. Hon beskriver vidare att hon ser på barns bildskapande som: att på samma sätt som alla bör lära sig skriva men kanske inte blir författare, borde alla få chansen att lära sig måla utan att behöva bli konstnärer. Hon menar på att man behöver ta vara på alla metoder för att kunna kommunicera och utveckla sig som individ.

3.7 Den bildskapande miljön

Att miljön är av stor vikt stämmer då den antingen väcker ett intresse hos barnen eller avskräcker dem helt. Miljön runt barnen bör därför vara inspirerande där den naturligt lockar barnen till att utforska och med detta öka deras självständighet. Att barns alla sinnen ska stimuleras och verksamheten ska vara ett upplevelselandskap där lusten att skapa ska väckas i alla rum är viktigt (Granberg, 2001).

Miljön ska vara lättillgänglig, harmonisk och i barnens nivå och mångfalden av materialet ska inte får vara för stor. Om den är det kan man skapa stress hos barnet, istället ska man erbjuda förskolans olika material i en mindre mängd för att ge barnen möjlighet till att fördjupa sig (Granberg, 2001).

Vanan av att plocka undan efter sig bör tidigt införlivas hos barnen, detta för att barnen ska känna samt ta ansvar mot materialet. Pedagogerna bör även vara med under städningen då barnen imiterar det som vuxna gör (Granberg, 2001).

I utformningen av miljön i en Reggio Emilia inspirerad förskola är det av stor vikt att den ger möjlighet till skapande med utrymme för barnen att enskilt skapa. Rummen delas därför in i olika små vrån som ska tillmötesgå barnens behov av att till exempel använda ljudbord eller det material som behövs för det aktuella skapandet (Häikiö, 2007).

Att materialet finns tillgängligt för barnen menar Granberg (2001) är mycket viktigt men även att barnen har ett rum där syftet är att skapa former och bilder. Denna vikt av miljön är något

som även Lenz Taguchi (1997) förvisar på men även det att det är pedagogen som bär ansvaret för att miljön är utformad för att gynna barnen i deras skapande.

3.8 Läroplan för förskola (Lpfö 98, reviderad 2010)

Förskolans värdegrund tar tydligt upp vikten av att barns behov av att få reflektera över sin tankar samt dela med sig sina tankar ska stödjas i verksamheten. Förskolans arbete ska alltid i sitt arbete, arbeta för att uppnå målen som finns för den pedagogiska verksamheten.

Arbetet i verksamheten ska även präglas av välbefinnandet, utvecklingen och lärandet för det enskilda barnet. Det pedagogiska arbetet, tar läroplanen tydligt upp ska anpassas för alla barn samt varje barns olika förutsättningar och behov ska man ta hänsyn till.

Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Detta inbegriper också att forma, konstruera och nyttja material och teknik. Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande processer som i tillämpning. Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten ska ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. (Utbildningsdepartementet, 2010, S.9).

Läroplanen tar upp att ordet kunskap kan uttryckas på många olika former, som till exempel med formerna förståelse, färdighet, fakta och förtrogenhet. Att dessa olika former samspelar med varandra är en förutsättning. Samt att arbetet i verksamheten alltid ska utgå ifrån barnen och deras intressen, erfarenhetsvärldar och att man som pedagog ska ta till vara på barnens drivkraft för ny information och sökandet av kunskap. ”Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera.” (Utbildningsdepartementet, 2010, s.8-9).

Samspelet mellan barnen och samspelet mellan barnet och den vuxne är något som lärandet ska baseras på enligt läroplanen men även att barngruppen som helhet ska ses som en betydelsefull och aktiv del av utvecklingen i verksamheten.

Förskolan skall ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som lärande och skapande individer. De skall få hjälp att känna tilltro till sin egen förmåga att tänka själva, att handla, röra sig och att lära sig dvs. bilda sig utifrån olika aspekter såsom intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska. (Utbildningsdepartementet, 2010, s.9).

Målen och riktlinjerna för förskolan beskriver att verksamhetens ska bidra till barnens utveckling av deras egen förståelse för omvärlden samt förståelsen om sig själva. Grunden till den pedagogiska verksamheten ska innefatta lusten att lära, utforskandet och nyfikenheten. Att alltid utgå ifrån de intressen, behov, åsikter eller erfarenheter som ett barn besitter ska tas till vara på samt att barnens tankar och idéer tas till vara på då dessa skapar en mångfald i lärandet.

Förskolan ska även sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama. (Utbildningsdepartementet, 2010, s.12).

Pedagogens ansvar ligger i att i nya utmaningar väcka barnens lust att ta sig an nya färdigheter och kunskaper i de olika utmaningar de kan möta på i verksamheten. Samt att pedagogen och arbetslaget o helhet ska arbeta för att ta tillvara på barnens vetgirighet men även stärka barnens tillit till sin egen förmåga.

4. METOD

I detta kapitel redogörs för vilken metod som ligger till grund för genomförandet av studien. Här redovisas även urval, bortfall, själva genomförandet samt de forskningsetiska principerna.

4.1 Metodval

Examensarbete utgår ifrån en respondentundersökning. Enligt Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2007) är en respondentundersökning att rekommendera då svarspersonerna och dess tankar är i fokus. Denna typ av undersökning görs när intervjuaren vill ställa samma frågor till alla för att sedan kunna jämföra svaren och finna likheter och olikheter. Esaiasson m fl (2007) tar upp två olika huvudtyper av respondentundersökningar: samtalsintervjuundersökningar och frågeundersökningar. Då syftet med examensarbetet var att undersöka flera pedagogers roll då det kommer till barns bildskapande passade det bäst att genomföra samtalsintervjuer. Till skillnad från enkäter som är ett alternativ av frågeundersökningar gav samtalsintervjuer möjlighet till ett djupare samtal där även utrymme för följdfrågor skulle finnas. Observationer är också ett effektivt sätt att samla data men vi valde att inte använda oss av detta då vi enbart var intresserad av pedagogernas tankar angående sin roll i barns bildskapande.

Esaiasson m fl (2007) tar upp att samtalsintervjuer är ett val att rekommendera då det kommer till följdfrågor samt de oväntade svar som kan dyka upp från respondenten. I de kvalitativa intervjuerna är det enbart frågeområdet som är det samma medan följdfrågorna varierande efter de svar som pedagogerna har givit oss. Vi har haft öppna intervjuer med pedagog 1-3, grundfrågorna har varit desamma och har gjort att intervjuerna har haft en fast punkt. Intervjuerna delades upp så att endast en av oss närvarade vid de olika intervjuerna, detta för att mötet med respondenterna skulle bli så naturligt som möjligt. Intervjuerna med pedagog 4 och 5 har skett via telefon och mail, detta på grund av att våra tidsscheman inte har stämt överens. Det var inte vår tanke men vi ville ha med deras åsikter i arbetet då de är väldigt engagerade i Reggio Emilia och deras sätt att arbeta med barns bildskapande.

Vi har valt att endast ha några få, större frågor för att, på ett naturligt sätt, ge respondenten chans till att vidareutveckla svaren och kunna ställa följdfrågor. Ett missivbrev (se bilaga 1) skickades till respondenterna, där intervjufrågorna fanns bifogade. Detta var ett medvetet metodologiskt val, då respondenterna skulle ges tid till att tänka över frågorna. Vi intervjuade pedagogerna 1 till 3 enskilt för att de inte skulle påverkas av varandra utan att de istället skulle tala direkt från hjärtat. Pedagog nummer 4 och 5 har genomfört sin intervju tillsammans på grund av tidsbrist, vilket förklarar att deras svar är skrivna tillsammans. De sju intervjufrågor utgick utifrån syfte och frågeställningar då det är dessa som i slutändan ska besvaras i vårt examensarbete.

4.2 Urval och bortfall

Fem pedagoger intervjuades från tre olika förskolor, en till två pedagoger från varje förskola. Varje pedagog är döpt efter en siffra:

- Pedagog 1 Allmän förskola, Västra Götalands län
Kvinna 35 år, verksam sedan 2006 varav 1 år på den aktuella förskolan.
- Pedagog 2 Allmän förskola, Hallands län
Kvinna 39 år, verksam sedan 1993 varav 2 år på den aktuella förskolan.
- Pedagog 3 Allmän förskola, Hallands län
Kvinna 59 år, verksam sedan 1973 varav 18 år på den aktuella förskolan.
- Pedagog 4 Reggio Emilia inspirerad förskola, Västra Götalands län.
Kvinna 52 år, verksam sedan 1992 varav 7 år på den aktuella förskolan.
- Pedagog 5 Reggio Emilia inspirerad förskola Västra Götalands län.
Kvinna 46 år, verksam sedan 1995 varav 3 år på den aktuella förskolan.

Sex pedagoger intervjuades sammanlagt, tre stycken från två olika allmänna förskolor samt tre stycken från två olika Reggio Emilia inspirerade förskolor. I resultatet redovisas bara 5 intervjuer, detta på grund utav att den sjätte pedagogen inte ville medverka. Esaiasson m fl (2007) tar upp att bortfall nödvändigtvis inte behöver leda till ett försämrat arbete, det finns inget som tyder på att bortfallet av en pedagog har påverkat vårt examensarbete.

Med tanken på sekretessen är pedagogerna benämnda med siffror istället för namn. Pedagog 1 till 3 arbetar på allmän förskola medan pedagog 4 och 5 arbetar på en Reggio Emilia inspirerad förskola. Intervjusvaren från pedagog 4 och 5 är skrivna gemensamt under resultatdelen, det på grund utav att de hade lite tid och därför var tvungna att genomföra intervjun tillsammans.

Esaiasson m fl (2007) tar upp fyra olika icke slumpmässiga urvalskategorier. ”Första – bästa urvalsmetoden” samt ”snöbollsurvalsmetoden” har använts. De tre pedagoger som arbetar på de allmänna förskolorna känner vi sedan tidigare, trots detta så hade vi inga direkta kunskaper om deras syn på barns bildskapande. Detta urval knyts an till ”första- bästa urval” då det, i det stora hela, inte har gjorts något slumpmässigt val, utan ett bekvämlighetsval. De två pedagoger som arbetar på den Reggio Emilia inspirerade förskolan har vi kommit i kontakt med via Tarja Häikiö som arbetar på HDK. Då vi inte valt dessa två pedagoger själva kan de placeras i ”snöbollsurvalet”. Häikiö kontaktades och skickade oss vidare till pedagog 4 som i slutändan inkluderade pedagog 5.

4.3 Reliabilitet, validiteten och generaliserbarhet

Enligt Stukát (2005) ska man utgå från tre olika begrepp då man analyserar sin valda metod. Dessa är reliabilitet (kvalitén på valda mätning), validitet (om man mäter det man valt att mäta) samt generaliserbarhet (för vem/ vilka gäller de slutliga resultaten).

Då syftet med arbetet var att undersöka utvalda pedagogers syn på barns bildskapande intervjuades endast ett få antal respondenter. De intervjuer som genomfördes muntligt har spelats in och vid återupprepade gånger kunnat lyssnas av, detta bidrog till en kvalitet inom reliabiliteten då risken minskar för misstolkning av respondenternas svar. Validitetsmässigt har vi genomfört det som vi valde att göra, på så sätt att vi har fokuserat på pedagoger från allmänna samt Reggio Emilia inspirerade förskolor. Trots att det var ett medvetet val att endast ha ett få antal intervjufrågor som fokuserar på syftet samt frågeställningarna hade vi kunnat ha fler relevanta frågor. Det resultat som kommit fram genom undersökningen motsvarar de utvalda pedagogernas syn och kan därmed inte ses som en allmän syn då det kommer till pedagogers tankar kring barns bildskapande.

4.4 Procedur

Enligt Stukát (2005) och Rienecker och Jørgensen Stray (2009) ska en handledare uppfylla vissa krav då en student skriver sitt examensarbete, de tar upp följande: en handledare ska ha god kompetens inom ämnet, lyssna och vara lyhörd inför oss studenter samt föra en dialog som tar studenterna ett steg längre i sitt tänkande. Detta kände vi att vi fått tagit del av under de handlednings tillfälle med vår handledare. I samråd med handledaren samt Stukát (2005) och Rienecker och Jørgensen Stray (2009) gavs en bra överblick över hur ett examensarbete ska struktureras upp, som till exempel att man beskriver tydligt vad man vill undersöka, hur man gått tillväga och slutligen vilket resultat man fått fram under arbetet.

Vi gick tillväga på så sätt att vi startat med att finna litteratur kring det vi skulle skriva om. Utifrån litteraturen har sedan syfte och frågeställningar som ligger till grund för intervjufrågorna vuxit fram. Detta för att få en bra grund att stå på under intervjun om till exempel frågor från pedagogerna skulle komma upp. Intervjuerna med pedagog 1-3 genomfördes på respektive avdelning i ett enskilt rum, under deras arbetstid. Intervjun med pedagog 4 och 5 genomfördes via telefon och mail, då de hade tid att svara på våra intervjufrågor. Efter intervjuerna började arbete med att transkribera det inspelade materialet, och vi satte oss sedan ner för att beskriva de olika intervjuerna för varandra och för att skriva in de under resultatavsnittet. Under denna del fick vi tydligt se de likheter och skillnader som förekom mellan de olika pedagogerna i deras sätt att arbeta med barns bilder. Den sista delen av examensarbetet gick ut på att i diskussionsavsnittet diskutera resultat, litteratur samt egna tankar kring arbetet med barns bildskapande. I resultatdiskussionen diskuteras likheter och olikheter i alla pedagogernas svar men främst genom att jämföra de svar som pedagogerna på den Reggio Emilia inspirerade förskolan givit mot de allmänna pedagogernas svar. Detta gav möjlighet att återknyta till syfte och frågeställningar.

4.5 Forskningsetik

Enligt Vetenskapsrådet (2002) måste man följa fyra etiska krav då man forskar inom det humanistiska och samhällsvetenskapliga området. Dessa krav heter: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

Informationskravet går ut på att forskaren måste förklara forskningens syfte för alla inblandade. Samtyckeskravet går ut på att forskaren måste förklara för deltagarna att det är frivilligt att medverka och att de när som helst kan avbryta sin medverkan. Konfidentialitetskravet går ut på att deltagarna ska ges största möjliga konfidentialitet och att forskaren ska bevara deras uppgifter så att ingen obehörig kan komma åt dem. Nyttjandekravet går ut på att de uppgifter som forskaren tagit del av inte får användas till något annat än forskningen.

Vi började med att först fråga våra respondenter muntligt om de ville medverka i en intervju där vi skulle få ta del av deras syn, som pedagoger, av barns bildskapande. Därefter skickades ut missivbrev (se bilaga 1) till alla deltagare som tackat ja för att tydligt redogöra för syftet med vår forskning. I missivbrevet framkom det att deltagarna själva skulle få välja om de ville vara anonyma eller ej. Vi bestämde oss dock redan innan genomförandet av intervjuerna att alla skulle få förbli anonyma och istället benämnas efter en siffra. Detta förklarades givetvis för alla innan intervjun satte igång samtidigt som respondenterna blev informerade att deras arbetsplats inte skulle nämnas vid namn. I missivbrevet stod att intervjun skulle spelas in med en diktafon, detta påmindes om innan intervjun startade samtidigt som vi berättade för deltagarna att det endast var vi som skulle ta del av det inspelade materialet samt annan information. Eftersom att intervjufrågorna inkluderades i missivbrevet visste deltagarna vad som väntade dem, de kunde därför förbereda sig mentalt och därefter själva styra längden på intervjun.

4.6 Källkritik

Vi har valt att använda oss av primärkällor i litteraturgenomgången med undantag av viss litteratur från Richter (2011). Med hjälp av vår handledare Bengt Lindgren, valdes relevant litteratur som belyser olika områden för examensarbetet.

Vi har försökt att hitta litteratur som har olika perspektiv på barns bildskapande. Vi försöker vara neutrala mot den litteraturen för att senare kunna forma egna tankar i diskussionsavsnittet.

4.7 Metoddiskussion

Vi är nöjda med valet att intervjua med tanke på att intervjuens syfte är att få svar på några få specifika frågor samt få utrymme till att ställa följdfrågor. Vi anser att detta gav mer än observationer eller enkätundersökningar. Vi var medvetna om att barns bildskapande är stort och att det innefattar många olika områden som till exempel visuella bilder och bildskapande, tre dimensionella skapanden och så vidare. Vi riktade in oss på det skapandet som sker med papper och andra tillbehör som till exempel pennan då denna typ av aktivitet i förskolan oftast inte tar det utvecklingsperspektiv som de borde göra. Att vi spelade in intervjuerna istället för att anteckna under intervjuens gång var ett bra val, då vi under intervjuerna kunde fokusera helt på samtalet med pedagogen och ge full uppmärksamhet till denna. Fördelen med att spela

in en intervju är även att man kan gå tillbaka i inspelningarna och verkligen få med exakt det pedagogen uttryckte.

Det var ett bra val att skicka ut ett missivbrev till respondenterna så att de fick chans att förbereda sig inför intervjun. Det verkade som att vissa inte hade läst igenom detta brev särskilt noggrant men huvudsaken var att de fick möjlighet till detta. Nackdelen med att frågorna fanns med var att det i vissa fall inte riktigt blev en intervju, respondenterna läste istället direkt från sina stödanteckningar och dialogen fanns inte riktigt där mellan oss. I missivbrevet bifogades två citat från Aronsson (1997) och Lpfö 98. Det verkade som att vissa av respondenterna blev lite förvirrade av dessa och att en vidare förklaring skulle skrivits av oss till varför de fanns med.

Om det var bra eller dåligt att pedagog nummer 4 och 5 genomförde intervjun tillsammans är diskutabelt. Detta fungerade dock bra då de var såpas samspelta och hade samma grundtankar. Som nämnts i metod delen, har intervjun skett via mail och telefon kontakt. Detta försämrade inte intervjun, utan svaren hade troligtvis blivit de samma.

Vår tidigare relation med pedagog 1-3 har troligtvis inte påverkat svaren. Om vi hade gjort om intervjuerna hade vi dock valt att intervjua pedagoger som vi inte känner alls sedan tidigare.

I efterhand kan man fundera över om man skulle haft fler frågor med under intervjuerna men vi anser att det är bättre att koncentrera sig på några få för att få bättre och mer ingående svar. Var det så att vi inte riktigt förstod deras svar eller ville utveckla något ställde vi istället följdfrågor som kompletterade. När det kommer till valet av frågor, är vi väl medvetna om att två av frågorna är väldigt lika varandra (fråga 3 och 4). Detta kan ha skapat en förvirring hos respondenterna, nu i efterhand kan vi känna att en tydligare formulering och en vidare förklaring skulle ha givits. Frågorna hade två olika meningar då den ena syftade på vad barn kan lära sig och den andra på hur bildskapande påverkar barns utveckling.

5. RESULTAT

I detta kapitel kommer de fem pedagogernas intervjusvar att redovisas. För att underlätta för läsaren är två av våra tre frågeställningar som underrubriker, under dessa kommer varje pedagogs svar att redovisas i form av en sammanfattande text samt utvalda citat. Den tredje frågeställningen (Hur skiljer sig pedagogernas syn på bildskapande i de allmänna förskolorna jämfört med den Reggio Emilia inspirerade förskolan?) är inte inkluderad, då vi besvarar denna i vår diskussion.

5.1 Hur arbetar pedagogerna med bildskapande i förskolan?

5.1.1 Pedagog 1

Pedagog 1 förklarade under intervjun att bild inte är något de på förskolan arbetar med förutom vid vissa tillfällen:

Vi arbetar inte riktigt med bild på det sättet på vår avdelning, det vi gör med bilden är att vi ibland sitter ner med barnen medan de ritar. Klart att man skulle vilja jobba mer med bild och det är alltid lika kul när barnen visar vad det ritat.

Att arbetet med barns bildskapande inte är en naturlig del på hennes avdelning beskriver hon tydligt då hon uttrycker att de arbetar mer med matematik och skriftspråk. Hon förstår dock att "... det finns fördelar med att jobba med bild (...), det kan ju vara en väg till att nå barnen" och att hon kan tänka sig "att barn genom bild kanske kan uttrycka saker tydligare om det kanske inte är så att det har språket". Även om de inte arbetar med bild på hennes avdelning får man under intervjuens gång en inblick i hur hon kan tänka sig att bild kan komplettera den vardagliga verksamheten. Hon förklarar att intresset finns där och att hon "... vill veta mer om barns bildskapande och på vilket sätt man kan arbeta med det för att uttrycka sig". Hon berättar vidare att det lilla utdrag av Aronsson (1997) som finns med i vårt missivbrev (se bilaga) gör att hon "... vill läsa mer av litteraturen som erbjuds när det kommer till bildskapande" och att hon vet vad "... det står i Lpfö 98 om de skapande delarna men tyvärr i mitt fall så faller de bort lite. Vilket inte är bra överhuvudtaget".

5.1.2 Pedagog 2

Pedagog 2 beskriver att arbetet med barns bildskapande förkommer under avdelningens temaarbeten. Hon förklarar även vidare att de inte arbetar "... så mycket med bild och tekniker som vi borde göra". Att arbetslaget spelar en stor roll i hur man genomför och får in bildskapande på avdelningen är något som pedagog 2 anser är viktig då hon under intervjun uttrycker att:

Sen handlar det om barnsyn, att vi i arbetslaget pratar om vi har samma syn. Nu har vi det inte, vi har alla olika personligheter, det beror inte bara på utbildningen.(...) Vi har gått på aktionslärande samtal där alla har rätt att säga sin åsikt. Alla får lov att berätta, alla får chansen, genom att vi pratar om hur viktigt det är med bildskapande, att barnen får vara med och bestämma.

Hon menar att man som arbetslag och pedagog inte kan göra allt men att man kan satsa på en sak i taget. Att man som pedagog vill vara på alla ställen samtidigt menar hon är inte bra, då hon anser att man måste fokusera på en sak i taget. Hon tar under intervjun upp läroplanen för

förskolan (Lpfö 98) och dess betydelse för arbetet, hon tar dock upp att arbetet med läroplanen inte alltid är så övergripande som det kanske borde vara, enligt henne själv. Hon nämner att man på avdelningen går på utbildningar som behandlar Lpfö 98, detta anser hon själv är bra då hon i början av sitt yrkesliv kände att det tog lång tid innan man förstod den ordentligt. På slutet av intervjun tog hon upp att hon själv inser vikten av att jobba med bilder för att få fram barnens känslor eller inre tankar:

Barnets inre bilder är jätteviktigt, barn som har varit med om skilsmässor och traumatiska grejer, som har varit med i olyckor. Dem vill ju höra att bilden är fin men samtidigt så får det inte bara bli det svaret. En del barn vill ju inte måla alls, då undrar man varför. Det kanske är för jobbigt? Några kanske är rädda för att misslyckas. Varför vi säger att något är fint är ju för att ingen ska känna sig misslyckad, det blir som en uppmuntran. Ibland visar kroppsspråk, och annat, att man inte är intresserad ändå och det känner barnet av, då är inte teckningen ”fin” ändå.

5.1.3 Pedagog 3

Pedagog 3 inledde intervjun med en förklaring, enligt henne själv, av hur hon och arbetslaget måste tänka och arbeta med barns bildskapande ”... att man måste vara lyhörd då det kommer till barns bildskapande, då blir jag en bättre pedagog så att jag kan tillgodose barnens behov. Om jag lyssnar mer, lär jag mig mer om barnens tankar”. Hon menar vidare att man kan delta i barns skapande genom att göra berättelser tillsammans med dem och på så vis göra barnen mer delaktiga i sitt eget lärande. Att intresset för vad barnen skapar och för vad som ligger till grund är tydligt hos pedagog 3 då hon beskriver att hon finner det intressant ”... när man frågar barn vad som finns med på en bild. ”Vad ser du, kan du berätta för mig med dina ord?”. Hon menar vidare att barn kan se bilder på så olika sätt och att de ser sådant man själv kanske inte alla gånger ser. Detta anser hon är ett bra sätt för att hon ska vidareutvecklas.

I relation till de utdragen vi skickade med i missivbrevet anser pedagog 3 att de är intressanta och viktiga då hon menar att valet av färger visar hur ett barn mår:

Då blir det mycket mörka färger, och de som är mer glada målar mer ljusa färger. Jag håller med om att man kan se barnets inre genom teckningar. Det är viktigt att man inte bara säger vad bra du har ritat, man ska ha en fortsättning, man ska ta reda på varför barnet har ritat den och att be barnet berätta.

Pedagog 3 förklarar att ”barnen behöver färgmaterial för att få ut sina känslor”. Hon menar på att ”en del av bildskapandet kan främja barns utveckling om det finns material” och att man genom att låta barnen bildskapa kan få reda på hur de mår.

5.1.4 Pedagog 4 och 5

Pedagog 4 och 5 uttryckte att ”bilderna är ett kommunikationsmedel som används på olika sätt i samhället. Bildspråket eller det visuella språket är en lika viktig del av vår kommunikationsförmåga som talspråket, skriftspråket och kroppsspråket”. De beskriver att de bygger sin bildskapande verksamhet på:

... den förståelsen att barnen ska få olika möjligheter att använda olika material, lära sig nya tekniker, pröva, utforska och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Barnen tänker på olika sätt och inlärningen är en tankeutveckling,

därför tänker vi att barnen måste få tänka, reflektera och uttrycka sig och vara medvetna om sitt eget lärande.

Kreativitet enligt pedagog 4 och 5 är de gånger man kan bryta från sitt traditionella mönster. De menar att "... kreativa personer har förmågan att hitta på saker, använda sin fantasi och göra något med den. De finner nya vägar när det behövs och ibland när det inte egentligen behövs". De menar att den som är kreativ i sitt tänkande kan se världen från en annan synpunkt och att bilder ger barn en möjlighet att lättare se sina tankar och att använda fantasin. De menar vidare att man som pedagog därför har "... en viktig uppgift att förstå barns utveckling". "Vi tror att barnen upptäcker om sig själv och omvärlden genom bildskapande ökar deras självförtroende och underlättar att bygga vidare sina kunskaper". Under intervjun beskriver pedagog 4 och 5 att deras övergripande syfte med bildskapandet är att "... analysera och förstå hur barn utvecklar sin kreativa förmåga, språk och olika former av kommunikation i förskolan med hjälp av konst".

Med hjälp av bild kan pedagogen vara nära, möta och förstå barnens intresse och vilja. Med sin medforskande inställning och bland annat pedagogisk dokumentation kan vi som förskolläraren få en djupare kunskap i exempelvis hur integrering mellan bildkonst och språkutveckling kan se ut.

Pedagog 4 och 5 stödjer sig i läroplanen då det är deras främsta styrdokument och anser att vårt valda citat (se bilaga 1) är det som man ska sträva efter då det kommer till bildskapande. De är tydliga med att nämna att den skapande verksamheten inte har lika stor del i läroplanen som andra "ämnen". De nämner också att man bör ta hjälp av en konstpedagog eller bildlärare för att bildskapandet ska få en djupare grund i verksamheten.

5.2 Hur tar pedagogerna tillvara på den bildskapande miljön i förskolan?

5.2.1 Pedagog 1

Pedagog 1 förklarade under intervjun att avdelningens miljö inte är den bästa då det kommer till barns bildskapande och förklarar att hon själv anser "... att det kanske inte är den mest inspirerande miljön, vi har ju inget målrum som många andra förskolor har. Vi har ett litet utrymme i köket där barnen kan sitta". Hon förklarar dock under intervjun att vissa saker på avdelningen är anpassade så att de är i barnens höjd vilket hon anser är bra då det är anpassat för alla barn. Under intervjun framgick det att det mesta av materialet ej var i barnens höjd då pedagogerna anser att en vuxen måste närvara, detta är dock något som de vill ändra på genom det kommande samarbetet med en angränsad avdelning. Då vi ställde frågan om hon anser att arbetslaget kan förbättra den bildskapande miljön uttryckte hon sig såhär:

Klart att allt kan förbättras, jag tror att om vi får till denna gemensamma ateljé kommer arbetet med bild att bli mycket mer integrerat i verksamheten eftersom att barnen då har ett ställe de kan gå till och skapa med de bästa förutsättningarna. Såklart måste vi tänka på resurserna, det är tråkigt att behöva säga det men så är fallet.

5.2.2 Pedagog 2

Pedagog 2 förklarar att det sker en förändring på avdelningen där de just nu gör om i målrummet. Hon tror att det kommer att gynna barnen i deras bildskapande då materialet kommer att vara i deras nivå. Hon förklarar vidare att "miljöns betydelse har väldigt stor betydelse för bildskapandet och utrymmena och även materialen" och att hon genom barnens

glädje utvecklas som pedagog då hon får en större inspiration till att förnya och göra miljön roligare. Hon anser att avdelningens miljö inte är tillräcklig då ”... barnen har rätt till mer kreativitet och bildskapande än vad de blir erbjudna”. Hon tror att ”... en tillåtande miljö där man får lov att uttrycka sig (...) får fram mer empati” hos barnen och att ”man kan lära sig samspel mellan varandra och samspel mellan personalen” om man är delaktig.

5.2.3 Pedagog 3

Pedagog 3 som arbetar på en av de allmänna förskolorna berättar under intervjun att hon känner ett behov av att ha en ateljé på förskolan, precis som de flesta Reggio Emilia inspirerade förskolorna har. Hon berättar dock vidare att det inte går att uppnå då lokalen är för liten och det istället krävs ”... att lyssna på barnen och anpassa rummen efter vad dem vill göra”. Hon antyder dock att ett byte till indelning av småbarn och större är att föredra då hon anser att man kan få ut mer av bildskapandet. Hon menar vidare att ”... de små får sina saker för sin utveckling och de större får mer möjlighet att experimentera och pröva sig fram och bli mer inspirerade”. Med denna uppdelning menar hon att barnen inte konkurrerar på samma sätt och att det blir mer samspel mellan dem.

5.2.4 Pedagog 4 och 5

Pedagog 4 och 5 berättade under intervjun att de ser på barns bildskapande som ett personligt uttryck och att de med detta i åtanke har utformat miljön på avdelningen till barnens fördel. Att miljön är av stor vikt framgår tydligt under intervjun då de beskriver att de vill skapa en miljö som uppmuntrar och stimulerar barns kreativitet och fantasi. De menar att barnens delaktighet i utformningen är betydelsefullt, då ”barns perspektiv innebär att barnens röster ska höras och barnen själva ska lämna sitt bidrag. Därför är miljö en viktig fråga i vårt arbete”. De förklarar att man alltid kan förbättra och förändra den bildskapande miljön på förskolan på så sätt att de ”dammsuger själva” eller genom att tillämpa medel som kan underlätta i verksamheten.

6. ANALYS OCH DISKUSSION

I detta kapitel kommer besvaras frågeställningarna genom analyser och diskussion av de resultat som kommit fram samt den litteratur som har behandlats under examensarbetets gång. Frågeställningarna är underrubriker. Avslutningsvis kommer en avslutande diskussion samt förslag på fortsatt forskning.

6.1 Resultatdiskussion

Resultaten visar på att de pedagoger som har intervjuats har olika sätt att se på barns bildskapande. Majoriteten av respondenterna hade antingen inte intresset för att arbeta med bild eller att de gav de svar som de trodde att vi ville höra. Det verkade som att rädslan för att svara fel tog över och att dessa pedagoger bara ville hitta de svar de trodde att vi tyckte var det rätta för att komma till punkt. Två av pedagogerna visade ett stort intresse av att delta i denna undersökning, en visade efter intervjuens gång att ett intresse hade väckts som kanske inte tidigare varit så stort.

Det som undersökningen visar är givetvis inte ett generaliserbart resultat för hur alla pedagoger tänker och arbetar i förskolan med barns bildskapande. Resultatdiskussionen är en sammanställning av respondenternas svar samt tolkningar kring dessa utifrån egna åsikter och vald litteratur.

6.1.1 Hur arbetar pedagogerna med bildskapande i förskolan?

Pedagog 1-3 har uttryckt att de saknar den kunskap som de tror krävs för att kunna arbeta med barns bildskapande. De tror att det är på grund av bristen på denna kunskap som de fokuserar för lite på barns bildskapande i den vardagliga verksamheten på förskolan. Vi ifrågasätter varför pedagogerna förklarar sin okunskap samtidigt som de säger att det är viktigt att arbeta med barns bildskapande, trots att de inte gör det. Vi har förståelsen att tiden inte alltid räcker till samt att bristen på kunskap finns och påverkar resultaten, frågan är bara varför de inte gör något åt det? Det krävs inte en expert för att man ska kunna låta barnen bildskapa eller att man enbart måste läsa sig till kunskapen. Det viktigaste är att pedagogen intresserar sig för vad barnen skapar och att intresset finns där för att de själva ska utvecklas inom sitt eget bildskapande. Vår vision är att alla pedagoger ska inta rollen som medupptäckare och medskapare då det kommer till barns bildskapande, även Richter (2011) förklarar att detta är viktigt då detta är pedagogens främsta uppgift inom de Reggio Emilia inspirerade förskolorna. De flesta pedagoger lär barnen i förskolan att det inte finns något rätt och fel då det kommer till kreativitet och fantasi. Som pedagog bör man även själv tänka på detta sätt, det finns inget rätt eller fel i hur man väljer att uttrycka sig med bilder eller färger och detta får inte stoppa någon att skapa tillsammans med barnen. Om man som pedagog för vidare budskapet av att även ett misstag kan bli något positivt, kommer denna känsla troligtvis att föras vidare till barnen.

Precis som vissa av pedagogerna tar upp i sina svar så anser vi att dialogen och samspelet mellan barn – barn och barn- pedagog är enormt viktig för barns utveckling. Att en pedagog intresserar sig för barnet i sig men även för vad hon/ han har skapat visar ett engagemang från pedagogens sida som, vi tror, kan stärka barnets självkänsla. Detta är något som Richter (2011) tar upp, att det är viktigt att man som pedagog inom Reggio Emilia filosofin lyssnar på alla barn samt lär dem att samarbeta med människor i dess omgivning. Det är positivt och

viktigt att pedagogen alltid ställer frågor till barnet, på så sätt kan man till exempel inte bara få reda på hur ett barn mår utan även ta del av ett barns erfarenheter och tankar kring olika händelser.

Pedagog 3 uttrycker att färgerna har en betydelse då till exempel ett barn som inte mår bra använder sig av mörka färger i sitt skapande. Detta är något som inte nödvändigtvis är sant, dvs att barn bara skapar i mörka färger då de mår mindre bra, utan att barn skapar i de färger de tycker om eller har fastnat för i stunden. Vi håller med Löfstedt (2004) som anser att man bör vara försiktig då man tolkar barns bilder, då risken finns att man misstolkar dessa. Bildens innehåll kan visa oss hur ett barn mår och att pedagoger får förståelsen för hur barnet mår genom att ställa frågor och föra en dialog med barnen istället för att tolka fritt.

Utifrån intervjuaren är det tydligt att tre av pedagogerna inte arbetar efter läroplanen som de bör göra, frågan är bara hur mycket fokus det läggs på den och hur man kan förbättra arbetet med den. Läroplanen (Lpfö 98, 2010) är vårt viktigaste styrdokument som alltid ska ligga till grund för den pedagogiska verksamheten. Frågan är då varför så många ”ignorerar” den. Man kan inte sitta med läroplanen i handen varje sekund på avdelningen, men att man använder sig av den när man planerar aktiviteter eller liknande är viktigt. Det är även viktigt att visa vårdnadshavare att man använder de styrdokument som finns för att styrka de aktiviteter man bedriver i förskolan.

I och med att dokumentation är en så stor del av Reggio Emilia filosofin och för att vissa av pedagogerna som intervjuats har nämnt detta diskuteras dess fördelar och nackdelar. Häikiö (2007) anser att en fördel med dokumentation är att det hjälper barnet att tydligare uppmärksamma sin utveckling. Detta knyter an till dokumentation och hur det kan hjälpa pedagogen samt barnen att upptäcka fler sidor av sig själva och att det därmed förbättrar det pedagogiska arbetet. Vi håller med två av pedagogerna då de uttrycker att dokumentation är viktigt på så sätt att det ger en djupare kunskap som kan vägleda och inspirera. Det viktigaste då det kommer till dokumentation inom förskolan är att ha det klart för sig vad det är man vill uppnå då man dokumenterar. Det krävs att man begränsar sig, genom sitt syfte, då det är allt för svårt att hinna dokumentera allt inom verksamheten. Som Richter (2011) tar upp så är Reggio Emilia filosofins grundtanke att barnet ska bli en självständig individ som pedagogen ska lyssna på och framförallt se. Att pedagogen då sitter och dokumenterar och ställer frågor och intresserar sig för barnet går därför hand i hand. Med tanke på att dagens förskolegrupper är såpass stora och pedagogerna bara blir färre kan man undra om det egentligen finns tid till att sitta vid datorn för att sammanställa allt. Vi anser att det är viktigt att inkludera barnen så mycket som möjligt, att låta dem ta kort själva och sedan få sitta med vid datorn då bilderna ska skrivas ut. Detta bör resultera i att barnen känner sig mer delaktiga. Från många personer hör man att det är just tiden som är det största problemet. Det är viktigt att man ibland kan kringgå fasta tider och istället prioritera det som måste göras, till exempel stanna inne en förmiddag då man alltid brukar gå ut. Det är också viktigt att man ger varandra tid i arbetslaget och att man tar tillvara på de tillfällen som det är färre barn närvarande.

Pedagog 3 berättade under intervjun att hon tror att arbetet med barns bildskapande skulle bli bättre om förskolan delar upp avdelningarna i åldersindelade barngrupper. Hon tror att det blir lättare om de yngre barnen på förskolan får vara i en grupp och att de äldre får vara i en annan och att detta medför att det blir bättre samspel samt mindre konkurrens mellan barnen. Hon sa också att ”de små får sina saker för sin utveckling och de större får mer möjlighet att experimentera och pröva sig fram och bli mer inspirerade” (s 22). När vi fick ta del av hennes tankar blev vi båda frågande eftersom vi lutar oss båda mot det sociokulturella perspektivet som Vygotskij förespråkar och anser att barn lär sig i samspel med varandra (Imsen, 2006). För oss innebär detta att ett barn inte bara ska få chans till att lära sig av de som är lika gamla

eller ligger på samma utvecklingsnivå utan att alla barn ska kunna lära sig av andra barn i olika åldrar. Det är viktigt att det yngre barnet ska få chans till interaktion med det äldre barnet för att få ta del av deras kunskap och erfarenheter. Att dela upp barnen så att de yngre skiljs från de äldre tror vi hämmar den proximala utvecklingszonen som Imsen (2006) beskriver. Det lilla barnet behöver erfarenheterna och samspelet med det äldre barnet för att kunna växa i sitt lärande.

6.1.2 Hur skiljer sig pedagogernas syn på bildskapande i de allmänna förskolorna jämfört med den Reggio Emilia inspirerade förskolan?

Vid arbetets start ansåg båda att svaren skulle skilja sig markant mellan pedagogerna på de allmänna förskolorna och de Reggio Emilia inspirerade. Detta på grund av tidigare erfarenheter från de verksamheter vi har kommit i kontakt med genom verksamhetsförlagd utbildning samt de artiklar som beskriver hur mycket Reggio Emilia arbetar med barns bildskapande. För oss var kontrasten redan innan arbetets start väldigt stor och under arbetets gång har den blivit större.

Under arbetets gång har vi fått ta del av pedagogernas olika syn på barns bildskapande och vilken plats de anser att den ska ha i verksamheten, och vi har också märkt det ordval som pedagogerna har använt sig av. De allmänna pedagogerna använder sig av ord som glädje och nyfikenhet medan de två pedagogerna från den Reggio Emilia inspirerade förskolan använder ord som kreativitet och fantasi för att beskriva barnens skapande. Man kan undra varför man som pedagog inte alltid använder sig av de sistnämnda orden, eftersom att vi som pedagoger ska ta tillvara på barns kreativitet och fantasi i verksamheten. Detta speciellt med tanke på att läroplanen (Lpfö 98, 2010) använder sig av dessa uttryck och därmed borde influera pedagoger till att omedvetet referera till den.

Trots att en av intervjufrågorna inkluderade ett citat från läroplanen för förskolan (Lpfö 98, 2010, se bilaga) var det bara tre pedagoger som uttryckte sig om citatet men även om läroplanen i sin helhet (pedagog 2,4,5). En av de tre pedagogerna talade enbart om hur lite förståelse pedagogerna på avdelningen har samt hur lite de använder sig utav den. Pedagogen är väl medveten om att deras engagemang ska finnas där men att de trots detta inte arbetar med den (pedagog 2, fråga 6). Detta skiljer sig markant från de olika svar de två pedagogerna från den Reggio Emilia inspirerade förskolan givit oss angående deras arbete med läroplanen. De uttryckte under intervjun att arbetet med läroplanen är något som genomsyrar verksamheten (pedagog 4,5). Vi anser att den bör och ska vara en central punkt i allt som sker i verksamheten.

Två pedagoger från de allmänna förskolorna hänvisade till Reggio Emilia när frågorna om miljön behandlades under intervjun. Pedagog 3 uttryckte en önskan om att miljön på deras avdelning skulle följa mer i samma mönster som Reggio Emilia som har tillgång till en ateljé, där allt material står framme. Hon berättar dock att detta inte är genomförbart då deras lokal är för liten. Pedagog 2 gjorde under intervjun en direkt koppling mellan bild och Reggio Emilia, hon hänvisar även till Malaguzzis kända dikt (se s.7). Enligt Richter (2011) handlar Reggio Emilia filosofin främst om att bildskapandet bidrar till att barnen och pedagogerna får en plats att mötas på. Deras svar knyter an till egna tankar kring bild i förskolan, då vi relaterat detta till Reggio Emilia och dess stora intresse för barns bildskapande.

6.1.3 Hur tar pedagogerna tillvara på den bildskapande miljön i förskolan?

En av pedagogerna konstaterade under intervjun att det måste finnas en tanke bakom allt och att det är viktigt att ha allt material i barnens höjd (pedagog 2). För oss är det en självklarhet att placera allt material på en förskola i barnens höjd, hur ska de annars kunna skapa eller uttrycka sin fantasi om det inte finns lättillgängligt när lusten faller sig på? Det är bättre att lära barnen att ta ansvar från tidig ålder och att de saker som de plockar fram även ska plockas tillbaka innan de fortsätter med något annat. Om barnen redan i tidig ålder får möjlighet att hantera förskolans material så blir det till en del av vardagen. Istället för att barnet behöver fokusera på den spännande känslan av använda det som står högst upp på hyllan kan hon/ han istället fokusera på vad dess syfte är och experimentera sig fram. En av pedagogerna berättade för oss under intervjun att hon anser att allt material inte ska stå framme samtidigt på grund av att spänningen och därmed intresset för detta kommer att försvinna. Hennes åsikt kring detta stämmer överens med Granbergs (2001) tankar kring att en del av materialet alltid ska stå framme i mindre mängder, att det är viktigt med mångfald samt att låta barnen få fördjupa sig i det som förskolan har att erbjuda. Vi anser att förskolan bör ha framme mer material än vad de har. I nuläget har vi endast erfarenhet av att det mesta material står i olika skåp men materialet borde vara mer lättillgängligt för att det ska bli en del av barnets vardag.

Granberg (2001) menar att alla rum ska inspirera barnen att skapa men att det även är viktigt med ett rum där dess specifika syfte är att skapa bilder med mera. De svar pedagogerna gav visar att deras arbetsplatser antingen har ett målrum eller en ateljé. Pedagog 1 och 2 uttrycker att miljön på avdelningen inte är den mest inspirerande när det kommer till bildskapande men förklarar att ett förändringsarbete sker angående detta på respektive arbetsplats. De menar båda att denna förändring kommer att intressera barnen och därmed att inspirera dem till att skapa mer. Den förändringen är positiv och pedagog 4 och 5 uttrycker att man alltid ska leta efter lösningar som kan förbättra den bildskapande miljön. De sistnämnda pedagoger påpekar dock att det är svårt att urskilja om miljön anpassas efter barnen eller pedagogerna och menar på att man måste ta hänsyn till att lösningarna ska fungera för all personal på förskolan, inklusive städpersonal som inte ska störas av olika föremål. Deras egen lösning till detta är att de själva måste acceptera att städningen sker av pedagogerna själva om städpersonalen inte samtycker till förändringarna. Deras lösning till de problem som kan uppstå är bra därför att den bildskapande miljön inte ska begränsas. Man bör se möjligheter istället för begränsningar och finna lösningar istället för att undvika förändringar. Pedagog 2 och 3 nämner vid intervjun att barn ska få möjlighet till att känna på färgerna genom att kladda och att det inte är svårare än att torka bort den spillda färgen efter skapandet. Vi tänker på att det finns oändligt med möjligheter till att till exempel skydda rummet med att spänna upp tyg på väggarna.

Pedagog 3 anser att ”en del av bildskapandet kan främja barns utveckling om det finns material. Barnen behöver färgmaterial för att få ut sina känslor...”(s.22). Det är viktigt att det finns mycket material som kan inspirera barnen till att utvecklas i bildskapandet. Även Säljö (2000) och Bendroth Karlsson (1998) tar upp artefakternas betydelse inom det sociokulturella perspektivet och menar på att de mentala samt de tekniska artefakterna bidrar till ny kunskap.

6.2 Avslutande diskussion

Richter (2011) som tar upp att Reggio Emilia filosofin anser att man som pedagog ska agera medupptäckare och medskapare. Det inte är vår uppgift att leda barnen utan vi ska istället vara ett stöd i till exempel barnens skapande. Att vi då visar ett intresse genom att ställa frågor

och sedan antecknar barnens svar kan ge oss som pedagoger mer kunskap samtidigt som barnen känner sig uppmärksammade, sedda och hörda.

Det är väldigt viktigt att alltid ha ett klart syfte till varför man ska arbeta med barns bilder. Med detta menar vi att pedagogen inte ska låta bildskapandet bli en syssla som sker utan en större tanke bakom sig. Precis som att saker ska inkluderas i verksamheten såsom matematik och språk så bör även bildskapandet få utrymme för planering och eftertanke.

Löfstedt (2004) beskriver Lowenfeldts olika stadier och det är viktigt att som pedagog i förskolan ha en kännedom om dessa, inte för att bedöma barnen eller sätta in dem i något speciellt kunskapsfack. Istället ska vi som pedagoger ha en större grund att stå på. Om man vet mer om barnen och de olika stadier de kan tänkas befinna sig i har pedagoger en större möjlighet att se till just detta barns utveckling och på bästa sätt stötta barnet i den fortsatta utveckling samt det livslånga lärandet.

Richter (2011) tar upp att alla barn talar sitt egna språk och att det är pedagogernas uppgift att alltid lyssna på vad de har att säga. För oss kan ett barn som till exempel inte har ett fullt utvecklat tal använda sig av bilden som ett eget språk. Det är därför viktigt att pedagoger tar tillvara på alla språk som barnet kan tänkas använda.

Man kan konstatera att barns bildskapande har en stor betydelse för oss i vår framtida roll som pedagoger då vi utifrån detta arbete har fått ta del av litteratur och erfarenheter från våra respondenter. Trots att resultaten inte har en övergripande generaliserbarhet ger de ändå en inblick i hur det kan vara i arbetet med barns bildskapande. Utifrån undersökningen kan man dra slutsatsen att pedagogens engagemang är viktig då det kommer till barns bildskapande och att man bör ifrågasätta sin egen roll och sitt sätt att samverka med barnen i deras bildskapande.

Som avslutning kan vi konstatera att undersökningen har givit oss mer kunskap.

6.3 Fortsatt forskning

Fortsatt forskning på detta område är intressant. Man kunde komplettera undersökningen med observationer samt intervjua fler pedagoger för att kunna finna fler likheter och skillnader. Observationsstudier är viktiga för att kunna fastställa om det som pedagog anger sig göra och säga verkligen stämmer överens i den dagliga verksamheten.

7. REFERENSER

Litteratur

- Ahlner Malmström, Elisabet. (1991). *Är barns bilder språk?* Stockholm: Carlsson.
- Aronsson, Karin. (1997). *Barns världar – barns bilder*. Stockholm: Natur och kultur.
- Bendroth Karlsson, Marie. (1998). *Bildskapande i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekström, Susanna & Isaksson, Britt. (1997). *Bildglädje & läslust*. Falun: Falu bokproduktion.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. (2007). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm. Nordstedts.
- Granberg, Ann. (2001). *Småbarns bild och formskapande*. Stockholm: Liber.
- Hansson, Sigrid. (1994). *Ordets bild och bildens bild*. Stockholm: Arbetarnas Bildningsförbund.
- Häikiö, Tarja. (2007). *Barns estetiska läroprocesser. Atelierista i förskola och skola*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Imsen, Gunn. (2006). *Elevens värld: introduktion i pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Lenz Taguchi, Hillevi. (1997). *Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS.
- Löfstedt, Ulla. (2004). *Barns bildskapande. Teoretiska perspektiv och didaktiska konsekvenser*. Jönköping: University Press.
- Löfstedt, Ulla. (1999). *Bildskapande verksamhet i förskolan*. Jönköping: University Press.
- Löfstedt, Ulla. (2001). *Förskolan som lärandekontext för barns bildskapande*. Jönköping: University Press.
- Marner, Anders. & Örtengren, Hans. (2003). *En kulturskola för alla – estetiska ämnen och läroprocesser i ett mediespecifikt och medieneutralt perspektiv*. Forskning i fokus, nr 16. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Richter, Elisabeth: Tema: Reggio Emilia under luppen. I: Tidningen Förskolan 2011, Nr. 4, S. 18-24.
- Rienecker, Lotte, Stray Jørgensen, Peter. (2008). *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber.
- Ryen, Maria. (2007). Ett vidgat textbegrepp i praktiken. I: Granath, Solveig, & Bihl, Björn. (red). *Portar till språk och litteratur*. Karlstad: Karlstads Universitet.

- Stukát, Staffan. (2002). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, Roger. (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Utbildningsdepartementet. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98 (reviderad 2010)*. Stockholm: Fritzes.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/>

8. BILAGA

8.1 Intervjubrev

Hej!

Vi, Sara Ghazi och Maria Holmberg, är två lärarstudenter från Göteborgs Universitet som just nu skriver på vårt examensarbete som handlar om barns bildskapande i förskolan. Vi har i vårt arbete valt att rikta fokus på pedagogernas roll i bildskapandet och undrar nu om du har lust att ställa upp på en intervju. Intervjuerna kommer att spelas in med en diktafon och du får själv välja om du vill vara konfidentiell eller inte. Innan vi kommer till din arbetsplats för att genomföra intervjun skulle vi uppskatta att du tar del av de två utdrag som ligger till grund för vårt examensarbete:

I den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö 98 står det att:

”Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama.” (Utbildningsdepartementet 2010 s.12).

Aronsson (1997) beskriver att studier av barns bildskapande i bild är ytterst intressant främst för att man genom bilden kan få en inblick över barns tankar, att bildskapandet ses som en reflektion av barnets inre bilder.

Detta är de intervjufrågor som vi kommer att ställa under intervjun med dig. Vår tanke är att du innan intervjun ska få chans till att reflektera över dessa för att kunna ge oss så utförliga svar som möjligt.

- Hur arbetar du och ditt arbetslag med barns bildskapande i förskolan?
- Hur tror du att du som pedagog kan utvecklas med hjälp av bild?
- Vad tror du som pedagog att ett barn på förskolan kan lära sig genom bildskapande?
- På vilket sätt ser du som pedagog att bildskapande kan främja barns utveckling i förskolan?
- Hur anser du att den bildskapande miljön på förskolan är?
- Tycker du att ni som arbetslag kan förbättra den bildskapande miljön på avdelningen?
- Vad anser du om utdraget från Lpfö 98 samt Aronsson (1997)?

Som du ser behandlar vi den bildskapande miljön i våra intervjufrågor. Med det intresset undrar vi även om vi skulle kunna fotografera den plats på förskolan där barnen oftast sitter och skapar.

Vi ser fram emot intervjun med dig.

Mvh

Sara Ghazi och Maria Holmberg

8.2 Respondenternas svar

Här redovisas respondenternas svar exakt så som de svarade under intervjuerna.

1. Hur arbetar du och ditt arbetslag med barns bildskapande i förskolan?

Pedagog 1

”Vi arbetar inte riktigt med bild på det sättet på vår avdelning, det vi gör med bilden är att vi ibland sitter ner med barnen medan de ritar. Vi har mer riktat in oss på matematik och skriftspråk än bild, jag tror inte att det är någon av avdelningarna som jobbar specifikt med bild tillsammans med barnen. Klart att man skulle vilja jobba mer med bild och det är alltid lika kul när barnen visar vad det ritat.”

Pedagog 2

”Vi arbetar nu med temaarbete hållbar utveckling och miljöfostran och bildskapandet har kommit in i det arbetet. Men vi arbetar inte så mycket med bild och tekniker som vi borde göra, men vi arbetar med det i temat, mycket i temaarbetet i hela huset. Men jag inser nu att vi borde använda oss mer av de tekniker som vi har lärt oss.”

Pedagog 3

”Det som jag tycker är intressant är när man frågar barn vad som finns med på en bild. ”Vad ser du, kan du berätta för mig med dina ord?” Barn kan ju se olika saker på bilder, och de kan se sådant som inte jag ser och det är väldigt utvecklande för mig. Just det där tycker jag är väldigt bra, att fråga vad barnen tänker och vad de tror kommer hända. Man kan göra lite dramatik av det hela, en liten berättelse, och det har jag hjälp av väldigt mycket för då kan man bygga vidare på vad de har sagt. Då är barnen väldigt deltagande i sin utveckling.”

Pedagog 4 och 5

”I vårt arbete följer vi förstås Lpfö98/10, övriga styrdokument och baserar vårt tänkande och arbete till olika teorier. Bilderna är ett kommunikationsmedel som används på olika sätt i samhället. Bildspråket eller det visuella språket är en lika viktig del av vår kommunikationsförmåga som talspråket, skriftspråket och kroppsspråket. Att teckna och måla är lika naturlig för barnen som att tala och berätta. Det betyder att barnen lär sig vissa bildkoder och att tolka olika tecken. Bildspråket är ett universalt språk och vi kan använda detta språk i vårt arbete i dagens mångkulturella förskola. Vi ser barnens bildskapande framför allt som en individuellt och personligt uttryck. Barnen använder ofta bilder och symboler för att uttrycka sig och för att kommunicera med. Med att förstå barns tankar innebär också att delta i barnens fantasi värld. Därför bygger vi vårt arbete med bildskapande på den förståelsen att barnen ska få olika möjligheter att använda olika material, lära sig nya tekniker, pröva, utforska och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Bildskapande på förskolan är också kollektiv och har en social funktion. Barn ”växlar” ofta idéer och lär sig av varandra. Barnen tänker på olika sätt och inläringen är en tankeutveckling, därför tänker vi att barnen måste få tänka, reflektera och uttrycka sig och vara medvetna om sitt eget lärande.”

2. Hur tror du att du som pedagog kan utvecklas med hjälp av bild?

Pedagog 1

”Ska jag vara helt ärlig vet jag inte riktigt hur jag kan utvecklas med hjälp av bild, jag känner att min kunskap kring bild och hur det kan hjälpa barns utveckling är för liten. Klart att jag kan förstå att det finns fördelar med att jobba med bild, som du säger, det kan ju vara en väg

till att nå barnen. Jag kan också känna att jag som pedagog skulle vilja ha mer kött på benen innan jag skulle börja jobba med bild på ett aktivt sätt. Med det menar jag att jag vill veta mer om vad det finns för forskning kring barns bildskapande och hur jag som pedagog ska vara när jag ska finnas där för barnen, för att om jag inte vet så mycket eller nästan inget känns det inte som om jag kan bidra med så mycket.”

Pedagog 2

”Det är väldigt viktigt hur rummet är där man har tänkt ha de här aktiviteterna. Ofast blir det i målarrummet. Där har det varit kaos, så att man som vuxen inte ens har velat gå in där. Vi har gjort en liten aktion där, bara genom att ta ut onödiga saker och sätta de på rätt ställe och göra det lite mer tillgängligt. Vi är ju långt ifrån klara, men när det är lite bättre planerat så gör det att man vill komma dit. Barnen har börjat röra de grejer som är i barnens nivå och man ser att de tycker att det är roligt. Genom deras glädje så blir jag mer inspirerad att göra det roligare och då utvecklas jag genom att tänka efter. Jag inspireras genom att tänka efter, vad kan jag göra i rummet? Miljöns betydelse har väldigt stor betydelse för bildskapandet, och utrymmena och även materialen. Jag kan känna, som kommunal förskola, att vi inte har de ekonomiska möjligheterna, eller så har vi inte prioriterat det materialet som vi ska göra. Det kan ju vara båda sakerna, att för de pengarna som vi köper in så köper vi hellre en cykel eftersom att det är så dyrt. Så man köper en cykel varje år när man istället skulle kunna få en massa bildskapande material. Sen, genom att barnen då får chans att måla och sitta några stycken så kan det ju bli ett samspel och det är ju jättepositivt. Det är mycket att tänka på när det kommer till bildskapande. Utrymme, material, samspel, atmosfär, och att reflektera och tänka. Att materialen blir en inspiration och att barnen ska vara delaktiga.”

Pedagog 3

”Jag tror att man måste vara lyhörd då det kommer till barns bildskapande, då blir jag en bättre pedagog så att jag kan tillgodose barnens behov. Om jag lyssnar mer, lär jag mig mer om barnens tankar.”

Pedagog 4 och 5

”Bilderna kan vara både konst och redskap på förskolan. Med hjälp av bild kan pedagogen vara nära, möta och förstå barnens intresse och vilja. Med sin medforskande inställning och bland annat pedagogisk dokumentation kan vi som förskolläraren få en djupare kunskap i exempelvis hur integrering mellan bildkonst och språkutveckling kan se ut. Därigenom kan förskolläraren få ett verktyg att på bästa sätt inspirera och vägleda barnen för att främja deras bildspråkliga och kreativa förmåga. Att arbeta med konst och fantasi i förskola är som att uppfinna en helt ny värld. Förskolläraren kan öppna och visa vägen till den nya världen för barnen och sedan kunna använda barnens bildspråkliga kompetens som en grund i sitt arbete. Vi tycker nog att just i mötet med det som är annorlunda, det som representerar skillnad, formas och omskapas vissa aspekter av vår egen identitet och tillhörighet. Denna aspekt kan öppna förskollärarens ögon och öron för att upptäcka hittills ej upptäckta eller missade egenskaper, kunskaper och förmågor hos barnen. Ibland är det lätt att hamna i fällan och att använda enbart det talade språket som ett mått på vår gemensamma kommunikation. Konst och bildspråk kan onekligen visa oss pedagoger att ett barn faktiskt har hundra språk.”

3. Vad tror du som pedagog att ett barn på förskolan kan lära sig genom bildskapande?

Pedagog 1

”Jag svarar samma sak som innan att jag inte känner mig så insatt och därför känner jag att jag inte kan ge ett bra svar. Inte för att det kanske ska finnas ett rätt svar men du förstår vad jag

menar. Men jag kan tänka mig att barn genom bild kanske kan uttrycka saker tydligare om det kanske inte är så att det har språket. Men som du säger att genom bild kan man kanske nå barn på ett annat plan och man kan få fram mer av vad barnen tänker och känner. Jag har faktiskt aldrig tänkt på det från det hållet du tar upp. Men det känns roligt och intressant att nu se bilden från en ny sida.”

Pedagog 2

”Det är ju en konstform att kunna uttrycka sig i bild. Känslor, olika känslor, glad, ledsen och arg, att bara få känna på färgen, att få lov att bli smutsig, att få upptäcka. Man kan lära sig samspel mellan varandra och samspel mellan personalen, att man är delaktig. Jag har blandat in böcker om vi har läst någon, att vi kan måla det vi har läst, eller så målar de något annat som de hört eller sett. Sen gör vi egna lässagor.”

Pedagog 3

”Man måste ha olika tekniker så barnen kan testa och våga. Man ska inte tycka att det är jobbigt om barnen kladdar, de ska få göra det, det finns ju faktiskt tvättmaskiner. Har man många olika saker så tycker jag faktiskt att de ska få använda dem, man ska inte vara rädd för att plocka fram saker. Man kan bara ställa fram saker, och låta dem våga pröva. Att våga använda allt som finns. Det är väldigt viktigt att ha ett rum där man kan ställa fram saker och bara ta in ett par barn åt gången. Man måste lyssna och ta till sig vad barnen säger. Barnen kan locka fram saker hos varandra. Materialet ska stå framme men vi har inte tillräckligt med rum så att de alltid kan stå framme alltid. Det är önskvärt, men det kan bero mycket på att vi har fel åldersmässiga grupper, vi kanske skulle ha stora och små grupper. Men ibland är det så att om allt står framme hela tiden så kanske det inte lockar efter ett tag, då får man kanske ha så att man inte tar fram allt, utan istället byter ut sakerna ibland. Nya saker inspirerar jättemycket, det lockar fram deras nyfikenhet. Vi kan inte ha allt framme tyvärr. Man får istället bestämma att man har en dag eller två, eller en vecka, då alla saker är framme, så får man inte göra ngt annat i det rummet exempelvis. Skivor hjälper till mycket.”

Pedagog 4 och 5

”Vi anser att kreativa personer har förmågan att hitta på saker, använda sin fantasi och göra något med den. De finner nya vägar när det behövs och ibland när det inte egentligen behövs. Det kan handla om uppfinningar, hantverk eller till och med undervisning. Kreativitet betyder också att man kan bryta med det man brukar tänka och göra. Den kreative kan använda sin kreativitet till att se på världen från en annan synpunkt.

Som bekant lär sig barn genom leken och bildskapandet, samspelet kan ske dem emellan. Barnens skapande arbete är en viktig del av vardagen. Bilder ger barnen möjligheter att visualisera sina tankar och använda sin fantasi. Därför som pedagog har vi en viktig uppgift att förstå barns utveckling. Vi upptäcker att barnen söker kunskap när de är intresserade och har en spontan lust att arbeta. Kunskapsprocessen kan vara en fantasiprocess och barn kan förstå komplicerade sammanhang och abstrakta begrepp genom sin kreativa förmåga. Fantasi överdrifter är lika viktiga för konst som för vetenskap.

Vi tror att barnens upptäckter om sig själv och omvärlden genom bildskapande ökar deras självförtroende och underlättar att bygga vidare sina kunskaper. Dessutom bildskapande kan öppna för vägar för poesi, sagoberättade, dramatisera och musik. Varje barn kan använda alla dessa former eller kan välja att arbeta och öva med några av dessa. Ett barn som kanske uppfattas som blyg eller tyst i gruppen genom att uttrycka sig med bildskapande eller någon av ovanstående ”biarter” kan visa oss sina oupptäckte sidor av sig själv.”

4. På vilket sätt ser du som pedagog att bildskapande kan främja barns utveckling i förskolan?

Pedagog 1

”Jag svara samma som på föregående frågor, jag vill veta mer om barns bildskapande och på vilket sätt man kan arbeta med det för att uttrycka mig. Men jag förstår om det är ett bra komplement till den vardagliga verksamheten och vad den innefattar.

Om jag skulle erbjudas att få reda på mer om barns bildskapande och vad den kan ha för främjande egenskaper skulle jag verkligen vilja ta chansen om tid och resurser fanns.”

Pedagog 2

”Jag tror att, i den här konstformen och samarbetet med varandra och en tillåtande miljö där man får lov att uttrycka sig så tror jag att man får fram mer empati. Jag tror att det är viktigt, att det kan sprida sig i andra rum, jag tror att det är väldigt positivt.”

Pedagog 3

”En del av bildskapandet kan främja barns utveckling om det finns material. Barnen behöver färg material för att få ut sina känslor, jag tror att barnen talar om hur de mår när de målar.

Om de till exempel målar med mörka färger mår de inte bra och då ställer jag frågor om varför de valt just de färgerna. Genom att återberätta visar barnen att de har förstått.”

Pedagog 4 och 5

”Vårt övergripande syfte med vårt arbete med konst och bildspråk är att analysera och förstå hur barn utvecklar sin kreativa förmåga, språk och olika former av kommunikation i förskolan med hjälp av konst. Därigenom som pedagog tycker vi att bildskapande kan utveckla den estetiska förmågan och lärande genom konstnärlig verksamhet. Utmana och främja innovativt tänkande hos barnen vid skapande av sina egna konstverk. Dessutom vi anser att bildskapande stimulerar det svenska språket och matematiska begrepp i förskolans vardag. (genom att använda exemplet experiment: Blanda olika färger, antal och mängd av färger, proportioner, dimensionerna i bilderna, återberättade och så vidare). Inte minst bildskapande bidrar till att utveckla jämställdheten så att flickor och pojkar i förskolan har samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån traditionella könsroller. Dessutom under bildskapande har vi möjlighet till på ett naturligt sätt ha roligt och må bra.”

5. Hur anser du att den bildskapande miljön på förskolan är?

Pedagog 1

”Här måste jag vara helt ärlig och säga att den miljön vi har på avdelningen när det kommer till skapande är kanske inte den bästa. Jag anser själv att det kanske inte är den mest inspirerande miljön, vi har ju inget målrum som många andra förskolor har. Vi har ett litet utrymme i köket där barnen kan sitta. Det bordet är i barnens höjd och det tycker jag är bra eftersom att även de minsta samt det största kan sätta sig utan problem. Sen har vi ju inte materialet riktigt så lätt tillhands för barnen som du säger kan vara bra. Jag tror att vi är fast lite i tänket att vattenfärger och det fina pappret ska fram när en vuxen ska vara med. Jag vet att detta tänk måste vi ändra men det är svårt, man har haft det under en längre tid. Vi har dock startat eller är under planering med avdelningen bredvid om att fixa ett gemensamt utrymme där vi ska göra en ateljé. Vi hoppas verkligen att detta kommer upp snart och vi kan använda oss av det.”

Pedagog 2

Ansåg att hon redan svarat på frågan under tidigare frågor.

Pedagog 3

”Om vi nu blir en småbarnsavdelning och en större då kan man få fram mer från bildskapandet. De små får sina saker för sin utveckling och de större får mer möjlighet att experimentera och pröva sig fram och bli mer inspirerade. Då kanske de blir mer samspel mellan barnen och inte den konkurrensen som är hela tiden.”

Pedagog 4 och 5

”Barnens bilder och barnens bildspråk är en del av en kultur som barnen skapar och som måste respekteras. Barns perspektiv innebär att barnens röster ska höras och barnen själva ska lämna sitt bidrag. Därför är miljö en viktig fråga i vårt arbete. Vi vill skapa en verksamhet som kan påverka barnens förståelse om estetik och stimulera barnens kreativitet och fantasi. Vi vill uppmärksamma bildskapandets former mer genomtänkt, planerad men flexibel och framförallt tillsammans med barnen. Ett förslag från vår sida också att konstpedagoger eller bildlärare bör anställas i förskolor eller alternativt estetiska lärprocesser och barnkultur bör få mer plats i lärarutbildningen.”

6. Tycker du att ni som arbetslag kan förbättra den bildskapande miljön på avdelningen?

Pedagog 1

”Klart att allt kan förbättras, jag tror att om vi får till denna gemensamma ateljé kommer arbetet med bild att bli mycket mer integrerat i verksamheten eftersom att barnen då har ett ställe de kan gå till och skapa med de bästa förutsättningarna. Såklart måste vi tänka på resurserna, det är tråkigt att behöva säga det men så är fallet.”

Pedagog 2

”Den är inte tillräcklig, barnen har rätt till mer kreativitet och bildskapande än vad de blir erbjudna, det räcker att man tar fram något så är ju alla där, det finns ett sug efter det. Förra sommaren så tog en pedagog ut papper och satte på staketet, de fick måla ute, det är också viktigt att man använder andra miljöer. Färgen regnar ju bort sen ändå. Sen har vi börjat använda mer vatten. Sen handlar det om barnsyn, att vi i arbetslaget pratar om vi har samma syn. Nu har vi det inte, vi har alla olika personligheter, det beror inte bara på utbildningen. Läroplanen har ju funnits sen 98 men det har tagit så fruktansvärt många år innan man har fattat vad som har stått i den. Vi har inte jobbat så efter den, men genom att vi får utbildningar och genom att vi diskuterar blir det bättre. Vi har gått på aktionslärande samtal där alla har rätt att säga sin åsikt. Alla får lov att berätta, alla får chansen, genom att vi pratar om hur viktigt det är med bildskapande, att barnen får vara med och bestämma. Jag tror att vi under den närmsta tiden kommer att förstå hur viktigt det är. Nu kommer ju en ny version. Medans Reggio är väldigt inne i det här med bilder, (ett barn har 100 språk). Barnen måste få vara med att bestämma, vara med från början av processen. Man kanske inte kan göra allt på en förskola, men man kan satsa på bild just nu. Vi vill vara överallt, men när man är det så blir det inte bra, man måste fokusera. Vi gamlingar måste börja tänka om. Om det inte finns något tillgängligt så är det inte så konstigt att barnen inte målar så mycket. Läroplanen från 98 informerade ju oss om att saker ska stå framme så att det blir inbjudande men ändå så gör vi inte det. Jag tror att det blir lättare färdmässigt om avdelningarna blir åldersanpassade. Fjärilen har olika vingar som är åldersanpassade, jag tror att det blir lättare för då kan man anpassa allt. Barnsynen är viktig, i allt.”

Pedagog 3

”Ja, det kan vi. Jag skulle gärna vilja ha en ateljé där alla saker finns framme, precis som på Reggio Emilia förskolor. Förskolorna är inte byggda för detta, tyvärr. Lokalerna är för små och räcker inte till, då gäller att lyssna på barnen och anpassa rummen efter vad dem vill göra.”

Pedagog 4 och 5

”Egentligen ja, det tycker vi. Vi tittar hela tiden efter olika lösningar som kan förbättra den bildskapande miljön på avdelningen. Men detta blir bara lilla arbetslaget överambitiösa kämpanden. Ibland är det väldigt svårt att urskilja har vi en verksamhet för barnen eller vuxens bästa. Den tilltänkta miljöförändringen måste näst intill alltid utgå från om detta passar till de vuxna. Exempelvis om du ska ha en matta som kompletterar den tilltänkta bildskapande miljön så måste du vara förbered att ”dammsuga själv”. Eller om bildskapandet går lite kladdig eller med lite spill på golvet får du alltid räkna med klagomål från lokalvårdaren... annars får du och barnen avstå för det ni tänkte genomföra.”

7. Vad anser du om utdraget från Lpfö 98 samt Aronsson (1997)? (Se bilaga 1)

Pedagog 1

”Jag tycker att det är tydliga och bra, jag känner att jag verkligen vill läsa mer av litteraturen som erbjuds när det kommer till bildskapande. Det är klart att man vet att det står i Lpfö 98 om de skapande delarna men tyvärr i mitt fall så faller de bort lite. Vilket inte är bra överhuvudtaget.”

Pedagog 2

”Aronsson texten var för kort skriven för att förstå. Barnets inre bilder är jätteviktigt, barn som har varit med om skilsmässor och traumatiska grejer, som har varit med i olyckor. Dem vill ju höra att bilden är fin men samtidigt så får det inte bara bli det svaret. En del barn vill ju inte måla alls, då undrar man varför. Det kanske är för jobbigt? Några kanske är rädda för att misslyckas. Varför vi säger att något är fint är ju för att ingen ska känna sig misslyckad, det blir som en uppmuntran. Ibland visar kroppsspråk, och annat, att man inte är intresserad ändå och det känner barnet av, då är inte teckningen ”fin” ändå. Om man börjar prata med vissa barn då märker man att man har bra kontakt med under resten av dagen. De som man inte har haft så mycket kontakt med, dem blir det svårare att få kontakt med senare.”

Pedagog 3

”Texten av Aronsson stämmer mycket bra, man ser ju på de barnen som inte mår så jättebra, de som har problem. Då blir det mycket mörka färger, och de som är mer glada målar mer ljusa färger. Jag håller med om att man kan se barnets inre genom teckningar. Det är viktigt att man inte bara säger vad bra du har ritat, man ska ha en fortsättning, man ska ta reda på varför barnet har ritat den och att be barnet berätta. Det ska vara lite dramatik, att ställa frågor så att de tänker till. Jag har ett litet tips! När barnen berättar något så skriver man det på en liten lapp och sätter sedan lappen på baksidan på teckningen. Bild är inte bara en teckning! Det är jätteviktigt att vi pedagoger också vågar släppa loss!”

Pedagog 4 och 5

”Som vi har nämnt innan så är läroplanen vårt främsta styrdokument och det som ni hänvisar till s.12 är det precis vad vi ska sträva efter med bildskapandet. Däremot i det reviderade läroplanen matte, språk och naturvetenskap får mer tyngd eller plats jämfört med skapande

verksamhet. Däremot enligt vår uppfattning är det fullt möjligt att använda skapande verksamhetsformer för att sträva efter målen i språk, matte och naturkunskaper. Vi har inte läst Aronsson, eller mindes vi inte riktigt i sin helhet men vi absolut håller med hans tankegångar och precis så ville vi uttrycka oss när vi svarade er fråga om ”På vilket sätt ser du som pedagog att bildskapande kan främja barns utveckling i förskolan”.